megafon

Tiskana izdaja portala Megafon.si - št. 104 - l. V - 30. oktober 2026

sezona obljub

intervju
koprski pesnik Karlovšek prejel Jenkovo nagrado
stran 24

lokalne volitve
Daniel Radešić, Piratska stranka in stranka Skupaj za Izolo
strani 10-20

lokalno
ko tekmovalnost staršev zasenči igro otrok
stran 8

lokalno
bo Izola ostala dom ali postala plen?
stran 4

Sezona obljub in politični vampirji

Uredništvo
podoba: UI

Poletje je za nami, turisti in obiskovalci so se vrnili domov, šolarji, dijaki in študenti nadaljujejo z izobraževalnim procesom in tudi lastovke so že odletele v še toplejše kraje od naših. Sklenjen je še en krog samoumevnih procesov, ki jih niti ne opazimo, če le nismo aktivno vpeti vanje.

Vzporedno z njimi, a z lastnim tempom, tečejo tudi tisti, ki se jim praviloma ne moremo izogniti, če ravno ne živimo pod skalo – volitve. Dobro leto po državnozborskih nas za ovinkom že čakajo lokalne, čeprav se zdi, da se nismo še izvlekli iz prijema prvih.

V sili razmer sestavljena parlamentarna večina je naš blagoslov iskala na dokaj nesmiselnih posvetovalnih referendumih, namesto da bi se lotila urejanja vsaj tistega dela skupnih zadev, o katerih se kot družba lahko poenotimo – če ne drugače, pa vsaj po principu najmanjšega skupnega imenovalca. Vsi potrebujemo dostopno in učinkovito zdravstvo, urejeno prometno infrastrukturo, kakovostno javno šolstvo, čisto in varno življenjsko okolje, dostojno in dostopno oskrbo starejših ter učinkovito in predvidljivo pravosodje, recimo.

Sposobni politiki se učijo tudi iz lastnih napak, zato se (v nasprotju z napovedmi) decembra očitno ne bomo izrekali na treh novih posvetovalnih referendumih, med drugim tudi o prepovedi zakrivanja obraza v javnosti. Maškare si torej lahko oddahnejo.

Sezona obljub, ki so jo spomladi odprle parlamentarne volitve, se je po kratkem poletnem premoru prek oktobrskih referendumov podaljšala vse do bližajočih se lokalnih volitev, tako da smo že več kot pol leta ujeti v bolj ali manj neprekinjeno predvolilno kampanjo.

Tako dolga izpostavljenost sladkim obljubam zna utruditi tudi najbolj trdne med nami, zato smo kot družba posledično bolj dovzetni za manipulacije tistih političnih vampirjev, ki pred volitvami kažejo prijazen obraz, svojo pravo naravo pa razkrijejo šele, ko jim odpremo vrata do odločanja o skupnih zadevah. Takšnih, ki v volivcih vidijo zgolj pot do oblasti, v oblasti pa priložnost, da se prisesajo na javni denar in zasebne posle.

Takšni politični vampirji so še posebej trdoživi. Kar bi druge ubilo, njih zgolj rani, a jih to ne odvrne od tega, da ne bi poskusili znova. Če naletijo na pretrd oreh, se za nekaj časa potuhnejo, skujejo nov načrt, zamenjajo tarčo ter poiščejo takšno, ki je bolj ranljiva in dovzetna za njihove manipulacije.

Prepričljivi so pri ustvarjanju vtisa, da so zgolj navadni ljudje, ki nam želijo dobro, a ne prestanejo enostavnega preizkusa z zrcalom. Če njihovi podobi, s katero si prizadevajo pridobiti naše zaupanje, nastavimo ogledalo, v njem uzremo en navaden prazen nič. Zagotovo pa nič od tistega, s čimer poskušajo pridobiti naše zaupanje. Takrat ugotovimo, da so velikopotezni infrastrukturni načrti in grandiozne razvojne vizije zgolj prazne besede, obljube o dobrotnikih iz daljnih dežel, ki bodo prišli v naš kraj altruistično razdajat svoj težko prigarani denar, pa zgolj vaba za naivne.

K sreči vampir ne more prestopiti našega hišnega praga, če ga sami ne povabimo naprej. Zato je pomembno, da vsakomur, ki si želi vstopiti v naš dom, nastavimo ogledalo in se prepričamo o motivih, ki ga iz nekega razloga ženejo ravno k nam.

P.S. V pomoč pri prepoznavanju političnih vampirjev je lahko tudi naslednje spoznanje. Za razliko od običajnih vampirjev, ki nimajo sence, se za političnimi vampirji praviloma vleče dolga in temna senca preteklih ravnanj ...

Sidranje plovil ogroža občutljive morske habitate

Sidra in verige plovil poškodujejo morske travnike, korale in življenjski prostor številnih živalskih vrst, učinkovitega sistema zaščite pa še vedno ni.

K.V., sta
foto: Zavod YouSea

Ko se jeseni umiri promet plovil, pod gladino ostanejo sledovi poletja. Sidro, ki je čoln nekaj ur držalo na mestu, lahko pusti poškodbe, ki se celijo leta. Sidranje ob obali ni samodejno prekršek, vendar to še ne pomeni, da je neškodljivo. Prav razlika med tem, kaj dopuščajo predpisi, in tem, kaj prenese narava, je postala vprašanje varovanja slovenskega morja.

»Čeprav se sidranje zdi kot majhen poseg, lahko na občutljivih morskih habitatih povzroči precejšnjo škodo,« je avgusta za STA opozorila Manja Rogelja, veterinarka in strokovna vodja Akvarija Piran. Direktorica zavoda YouSea Irena Fonda opaža poletno gnečo ob obali. Ko se plovilo obrača z vetrom in valovi, veriga lahko drsi po dnu, izruva morsko travo in poškoduje pritrjene organizme.

Na kamnitih grebenih vzdolž slovenske obale živijo spužve in kolonije jadranske kamene korale, med njimi pa raki, mehkužci, iglokožci in ribe. Morski travniki so zavetje številnih vrst. Ko sidro potrga rastlinje in premeša sediment, poškodba ni primerljiva s sledjo v pesku. Obnova lahko traja leta, pri koralnih združbah pa se izgubi tudi rast več desetletij.

Posebej zgovoren je odsek med Fieso in Piranom. Rogelja opozarja, da je tam sidranje dovoljeno tudi nad kamnitim grebenom, kjer so bili opaženi mladi primerki ogroženega leščurja. Pravno dopustno torej še ni nujno tudi naravovarstveno sprejemljivo. Za žival, pritrjeno na dno, ni razlike med sidrom, odvrženim zakonito, in tistim, ki krši predpis.

V Krajinskem parku Debeli rtič je sidranje v 200-metrskem obalnem pasu prepovedano; strožja pravila veljajo v njegovih najbolj občutljivih delih. Podžupanja Ankarana Barbara Švagelj je poleti ocenila, da je prav sidranje eden večjih izzivov pri zaščiti morskih habitatov. Po namestitvi označevalnih boj je sidranja manj, toda naravovarstveni nadzorniki kršitve še vedno opažajo. Jani Turk iz krajinskega parka je pojasnil, kako se lahko ob enem zasidranem čolnu hitro pojavijo drugi.

Pred označitvijo zaščitenega zaliva svetega Jerneja so jih tam našteli tudi do 50 hkrati. »Morje je pomemben del zavarovanega območja,« je poudaril.

Uprava za pomorstvo vidi drugačno sliko. Pristaniški kapitan Aleš Rotar je avgusta za STA navedel, da kršitev ne beležijo in da morjeplovci predpise spoštujejo. V kasnejšem pojasnilu za Dnevnik je povedal, da je kršitev pri sidranju izredno malo, nadzor na morju pa se največkrat konča z opozorilom in le redko s plačilnim nalogom. To ne pomeni nujno, da ena stran nima prav: naravovarstveniki spremljajo posege v habitate, pomorski organi pa kršitve predpisov. Število prekrškov zato ni merilo škode na dnu.

Rotar opozarja tudi na drugo plat. »Ljudje se že stoletja sidrajo ob obalah zato mislim, da je že velik dosežek, da na tako majhnem območju kot je slovensko morje, obstajata dve območji, kjer je sidranje prepovedano,« je zapisal za STA. Popoln odmik manjših čolnov na odprto morje po njegovi oceni ne bi bil nujno varen: tam so večje ladje, manjša plovila pa imajo omejitve glede plovbe in globine sidranja. Vprašanje je, kje je mogoče varno sidrati brez uničevanja občutljivih habitatov.

V osrednjem delu Morskega naravnega rezervata Strunjan sta plovba in sidranje prepovedana. Upravljavci parkov poudarjajo, da bi morali morjeplovci tudi tam, kjer je sidranje dovoljeno, izbirati peščeno ali muljasto dno brez rastlinja in sidro dvigovati navpično, brez vlečenja. »Obiskovalce slovenske obale prosimo, da tudi ob trenutni sidrni ureditvi pri sidranju izbirajo še nekoliko globlja območja, kjer je vpliv na občutljive morske habitate manjši,« je pozvala Rogelja.

Toda samo apeliranje na dobro voljo lastnikov plovil ne more nadomestiti načrtovanja prostora. Med rešitvami so skrbno umeščene privezne boje, ki bi na primernih mestih omogočile postanek brez vsakokratnega odmetavanja sidra. Projekt RISTANC, v katerem sodeluje zavod YouSea, je septembra objavil poziv za manjše projekte varovanja in obnove morja, tudi za razvoj sidrišč, ki ne poškodujejo dna. Skupno je na voljo 60.000 evrov, prijave zbirajo do 15. novembra. Na portalu ‚zamorje.si' pa zbirajo opažanja sidranja in morskih vrst, ki lahko pomagajo pri odločanju o prihodnjih ukrepih.

Sistemske rešitve bi lahko vključili tudi v nacionalni načrt za obnovo narave, katerega osnutek je bil poleti javno razgrnjen. Švagljeva je napovedala skupen predlog upravljavcev morskih zavarovanih območij za celovitejšo zaščito morskih travnikov in mrežo sidrišč. Ali se bodo te pobude preoblikovale v določene lokacije, pravila in nadzor, je za zdaj še odprto vprašanje.

»Ljudje bodo omejitve lažje spoštovali, če bodo razumeli, da morsko dno ni prazen prostor, temveč življenjsko okolje številnih občutljivih organizmov, katerih rast in obnova sta lahko zelo počasni,« meni Fonda. Toda razumevanje je šele začetek. Če bomo o ohranjenosti slovenskega morja sklepali samo po tem, koliko kazni je bilo izrečenih na gladini, utegnemo prezreti tisto, kar ostaja na dnu še dolgo po koncu turistične sezone. “

Izolani bodo odločili, če bo Izola ostala dom ali postala plen

Po dveh porazih v Kopru bi lahko Izola Popoviču predstavljala tolažilno, a zajetno nagrado

K. V.
podoba: UI

Na prvi pogled se Izola ne zdi kot kraj, ki bi političnim plenilcem omogočal, da se v njem močno okoristijo. Gre za precej zadolženo občino, ki nima omembe vrednega premoženja za prodajo, kot so delnice, atraktivna občinska zemljišča ali velika javna podjetja z ogromnimi zaslužki. Kljub temu jo je politik, ki slovi po tem, da je v 16 letih županovanja Kopru razprodal občinsko srebrnino in nekoč majhnemu gradbenemu podjetju samo iz občinske blagajne zagotovil več deset milijonov evrov prihodka, izbral za naslednjo tarčo.

Izola morda res nima veliko premoženja, a lahko nekomu s takšnimi izkušnjami, če se uspe zavihteti na županski položaj, omogoči zajeten izplen. Ne direktno iz občinske blagajne, toda vsekakor na račun javnega interesa.

Pot na oblast v Izoli ni enostavna. Tamkajšnji volilci tradicionalno volijo levosredinske stranke, Boris Popovič pa je vse prej kot levosredinski politik. Večina bo dejala, da kot tak v Izoli nima možnosti za zmago.

Toda enako so mislili pred 25 leti v Kopru, kjer sta SD (takrat ZLSD) in LDS tako prepričljivo zmagovali na volitvah, da je Koper veljal za njuno neosvojljivo trdnjavo. Omenjeni stranki Popoviča nista vzeli resno in ta se je leta 2002 zavihtel na oblast, nato pa v samo nekaj letih tako lokalno SD kot LDS uničil do te mere, da je SD imel v občinskem svetu samo še enega svetnika, LDS pa je popolnoma izginil iz občinske politike. Nato je lahko tako zelo nemoteno vladal, da je nekaznovano razprodal atraktivna občinska zemljišča. Večinoma jih je v sumljivih okoliščinah prodajal Grafistu, ki je pod Popovičem za občino opravljal večino donosnih gradbenih del – toliko, da je ta v javnosti obveljal za hišnega gradbinca koprske občine. Šel je celo tako daleč, da je v škodo koprske občine (občinski nadzorni odbor jo je ocenil na 20 milijonov evrov) Grafistu omogočil pridobitev velikega dela Solisa, neposredno sebi oziroma svoji družini pa prevzem donosnih lokalov na koprskem mestnem kopališču. In to je samo vrh ledene gore.

Danes je Izola v podobnem položaju kot Koper pred 25 leti, le da je na oblasti Svoboda namesto nekdanje LDS, SD pa je v Izoli tradicionalno močan. To je scenarij, ki je Popoviču pisan na kožo, kar je dokazal leta 2002 v Kopru. To je praktično edina smiselna razlaga, zakaj se je pred kratkim vsaj na papirju preselil v Izolo in tam kandidira za župana. Očitno bi rad ponovil koprski scenarij, poslužuje se tudi podobnih prijemov kot nekoč v Kopru. Ob tem ima dodatnega aduta v obliki »srbskega dobrotnika iz Dubaja«, ki na veliko obljublja velikopotezne naložbe v izolski šport – seveda le, če Izolani izvolijo Popoviča za župana. Iz nekega razloga je temu dobrotniku zelo pomembno, da ravno v Izoli pride na oblast prav Boris Popovič … Očitno je samo tako možno z vložkom približno 100.000 evrov iz Izole nekako potegniti več milijonov evrov koristi.

Toda med Koprom izpred 25 let in današnjo Izolo je ena pomembna razlika. Popoviča ljudje dobro poznajo. Zato so se izolske politične stranke in civilna družba odločile medsebojne razlike postaviti ob stran in podpreti skupnega kandidata Daniela Radešića, ki v osnovi ni politik, temveč nekdo, ki poudarja, da je kandidiral zato, ker Izola zanj ni plen, ampak dom.

Da Popovič ni od muh, se je izkazalo pred kratkim, ko je bivši župan Kopra

kljub svojim več deset aferam, ovadbam, hišnim preiskavam in še ne zastaranim sodnim procesom vsaj za kratek čas uspel doseči, da se kot o potencialno koruptivnem ni govorilo o njem samem, ampak o njegovem glavnem protikandidatu, ki je pred tem jasno nakazal, da se bo uprl strategiji izčrpavanja Izole.

Popovič se pri desnosredinskih strankah predstavlja kot človek, ki je sposoben razbiti prevlado levosredinskih strank v slovenski Istri. V luči tega mu gre na roko tudi kandidatura Danila Markočiča, saj se ta ni pridružil podpori Danielu Radešiću kot skupnemu kandidatu Svobode, SD, Levice in Liste Izolani. Markočič bi lahko v prvem krogu Radešiču speljal ravno toliko sredinskih in levosredinskih volilcev, da bi Popoviču omogočil še eno priložnost v drugem krogu volitev.

Popovič se sicer za naskok na Izolo pripravlja že krepko več kot leto dni, saj je že lansko leto napovedal, da se bo preselil v Izolo in tam kandidiral za župana. Še pred tem se je v izolski občinski upravi zaposlilo nekaj njegovih kadrov – ne nazadnje je bila tudi aktualna direktorica izolske občinske uprave Melita Osvaldič pomemben del njegove ekipe, ko je bil še župan Kopra. V Izoli ga že čaka tudi Grafist, ki ima v lasti izolsko marino in druge projekte, združljive z ambicijo, da ponovijo zanje dobitno kombinacijo iz Kopra.

A pred Popovičem je v Izoli še ena, morda celo največja ovira. Izolani so pokazali, da niso naivni in ne želijo usode lastnega kraja izpustiti iz svojih rok. To so pokazali tudi pred petimi leti, ko so kot prvi v Sloveniji v organizaciji civilne iniciative najprej zbrali podpise za referendum o občinskem prostorskem načrtu in ga nato na njem tudi zavrnili. Občane, ki tako zelo skrbijo za zaščito javnega interesa, je težko prelisičiti. Zato se morda še bolj kot skupnega nastopa izolskih strank in list Popovič boji Izolanov, ki se bodo odpravili na volitve, ker ne bodo dopustili, da njihov dom postane plen. “

Kaj vse je v Izoli lahko plen?

Občina Izola, za razliko od Kopra pred 25 leti, nima atraktivnih zemljišč za prodajo oziroma jih ima zanemarljivo malo. Toda v Izoli je veliko atraktivnih zemljišč na degradiranih območjih, ki so večinoma v zasebni lasti (Ruda, izolski trikotnik, Delamaris, Argo, ladjedelnica, nekdanji kamnolom oziroma TPC ...). Zaenkrat samo Argo in ladjedelnica nista v zasebni lasti. Vsem je skupno, da so bila kot zemljišča na degradiranih območjih kupljena po nizki ceni. Investitorji bi na teh zemljiščih v normalnih okoliščinah lahko pričakovali 20-odstotni donos. Toda če bi jim občinska oblast pomagala – recimo s spremembo prostorskih aktov –, bi lahko s tem pridobili dodatne desetine milijonov evrov izkupička.

Za ilustracijo: Zgolj Proparma, ki je že vložila pobudo za spremembo prostorskega akta na območju nekdanjega kamnoloma, ki ga je kupila za dobra dva milijona evrov, bi s spremembo aktov na njem namesto približno 400.000 evrov zaslužila nekaj več kot 10.000.000 evrov.

Tudi zato je pomembno, kdo bo odločal v imenu občine, kot tudi to, ali bodo Izolani za župana izbrali nekoga, ki bo plenjenje omogočil, ali nekoga, ki bo plenjenje preprečil.

Znanost, ki preizprašuje meje in daje glas otrokom

Štirje raziskovalci ZRS Koper med letošnjimi Zoisovimi nagrajenci

P.M.
foto: ZRS

Kdo določa, kako se spominjamo preteklosti in kdo odloča, kaj potrebuje otrok, ki se znajde v novem, neznanem okolju? Na videz različni vprašanji povezujeta raziskovalne dosežke, zaradi katerih so se letos med prejemnike najvišjih državnih nagrad in priznanj na področju znanosti uvrstili kar štirje raziskovalci Znanstveno-raziskovalnega središča (ZRS) Koper. Zgodovinar Borut Klabjan bo prejel Zoisovo nagrado za vrhunske dosežke, družboslovke Mateja Sedmak, Barbara Gornik in Zorana Medarić pa skupno Zoisovo priznanje.

Za prebivalce severnega Jadrana so meje več kot črte, ki ločujejo države. V različnih obdobjih so določale politično pripadnost, vplivale na vsakdanje življenje in puščale sledi v spominu skupnosti. Prav to prepletanje zgodovine, politike in kolektivnega spomina je v središču raziskovalnega dela prof. dr. Boruta Klabjana z Inštituta za zgodovinske študije ZRS Koper.

Zoisovo nagrado za vrhunske dosežke bo prejel za raziskovanje meja in spomina v sodobni Evropi. Posebno pozornost namenja srednjeevropskemu in severnojadranskemu prostoru, kjer so se skozi desetletja prepletale različne nacionalne pripadnosti, kulture in zgodovinske izkušnje. Med njegovimi odmevnejšimi deli so raziskave fašizma in antifašizma ter soavtorstvo monografije o Narodnem domu v Trstu.

Njegov prispevek ni zgolj v razkrivanju manj znanih poglavij preteklosti, temveč tudi v razumevanju, kako se zgodovina prenaša v sedanjost. Spomin namreč ni nevtralna zbirka dogodkov: način, kako družbe govorijo o preteklosti, vpliva tudi na njihove današnje odnose. Klabjanova raziskovanja zato segajo iz akademskega prostora v širše javne razprave o identiteti, mejah in skupni evropski zgodovini.

Drugo priznanje, prav tako povezano z vprašanjem, čigav glas je slišan, prihaja z Inštituta za družboslovne študije ZRS Koper. Dr. Mateja Sedmak, dr. Barbara Gornik in dr. Zorana Medarić bodo Zoisovo priznanje prejele za razvoj in znanstveno utemeljitev otrokosrediščnega pristopa k vključevanju priseljenih otrok.

Pri vključevanju otrok, ki se preselijo v drugo državo, pomembne odločitve

običajno sprejemajo odrasli: šole, strokovne službe in snovalci politik. Otroci pa so pogosto predvsem naslovniki ukrepov, ne tudi sogovorniki pri njihovem oblikovanju. Koprske raziskovalke so izhajale iz drugačne predpostavke: če želimo razumeti, kako otrok doživlja selitev, šolanje in novo družbeno okolje, moramo najprej prisluhniti njemu.

Takšen pristop so razvijale v mednarodnem projektu MiCREATE – Otroci priseljenci in priseljenske skupnosti v spreminjajoči se Evropi, ki je med letoma 2019 in 2022 potekal s podporo evropskega programa Obzorje 2020. Projekt je raziskoval vključevanje priseljenih otrok, tudi v šolskih okoljih, in iskal načine, kako njihove izkušnje prenesti v učinkovitejše prakse ter javne politike. Otroci v raziskavah niso nastopali le kot vir podatkov, ampak kot dejavni sodelavci pri oblikovanju spoznanj.

Odmev njihovega dela se nadaljuje tudi po koncu projekta. Monografija The Oxford Handbook of Child-Centered Approaches to Migrant Children, ki so jo uredile vse tri raziskovalke, je bila oktobra uvrščena v izbor Odlični v znanosti 2026 Javne agencije za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

Na ZRS Koper poudarjajo, da letošnji uspeh potrjuje širino raziskovalnega dela ustanove. Direktor ZRS Koper prof. dr. Rado Pišot je ob razglasitvi poudaril: »Iskreno čestitam vsem štirim nagrajencem. Njihovi dosežki izkazujejo znanstveno odličnost in družbeni pomen raziskovalnega dela, ki nastaja na ZRS Koper. Ponosni smo, da naši raziskovalci s svojim znanjem in predanostjo prispevajo k razumevanju pomembnih zgodovinskih in družbenih vprašanj ter da je bilo njihovo delo prepoznano kot vrhunski dosežek.«

Prejemnike so razglasili 14. oktobra v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, slavnostna podelitev pa bo 8. novembra ob 20. uri v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma. Prireditev bo prenašala TV Slovenija 2.

Čeprav se raziskave ukvarjajo z različnimi obdobji in družbenimi skupinami, jih povezuje pomembno vprašanje: kdo lahko pripoveduje svojo zgodbo in kdo ostaja preslišan? Prav iskanje odgovorov nanj je koprsko znanost letos postavilo v ospredje slovenske raziskovalne skupnosti. “

Nekoliko nižja udeležba in več glasov proti

Volilci v volilnih okrajih slovenske Istre na vseh štirih referendumih glasovali proti

T. B.
foto: dvk

Medtem ko so volivci na državni ravni podprli dva od štirih referendumskih predlogov, so v vseh štirih volilnih okrajih slovenske Istre večinsko zavrnili prav vse. Najodločnejši so bili v okraju Koper 1.

Na štirih referendumih 11. oktobra so volivci slovenske Istre glasovali drugače kot volilci v preostanku države. V vseh štirih volilnih okrajih – Koper 1 (mesto), Koper 2 (Ankaran in koprsko podeželje), Izola in Piran – je pri vsakem izmed štirih vprašanj prevladal glas ‚proti'.

Država kot celota je medtem zavrnila novelo zakona o parlamentarni preiskavi in ukinitev RTV-prispevka, podprla pa pogojevanje socialne pomoči z družbenokoristnim delom ter omejitev volilne pravice državljanov tretjih držav na lokalnih volitvah.

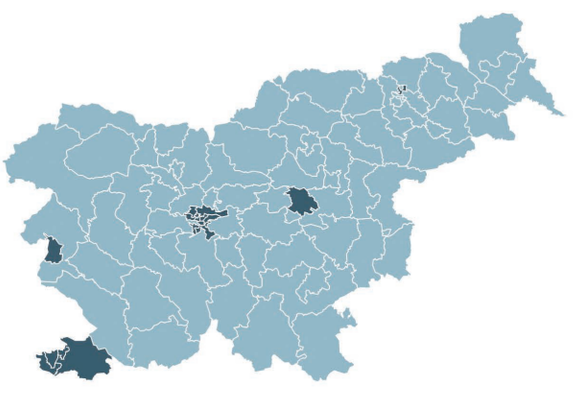
Največje nasprotovanje v Istri je požela novela zakona o parlamentarni preiskavi, ki bi spreminjala pravila pravnega varstva ljudi in organizacij, ki jih obravnavajo parlamentarne preiskovalne komisije, zlasti možnosti in čas ustavnosodne presoje. Zagovorniki so poudarjali, da bi omejili zavlačevanje preiskav, nasprotniki pa so svarili pred oslabitvijo varstva pravic preiskovancev. V okraju Koper 1 je proti noveli glasovalo kar 70,54 odstotka volivcev, v Izoli 67,39, v Piranu 65,01 in v okraju Koper 2 64,09 odstotka. Na ravni države jo je zavrnilo 51,36 odstotka volivcev. Dosežen je bil tudi predpisani zavrnitveni kvorum, zato novela ne bo uveljavljena. To je bil edini (izmed štirih) referendum, na katerem je izid neposredno odločil o usodi sprejetega zakona. Preostali trije so bili namreč zgolj posvetovalne narave.

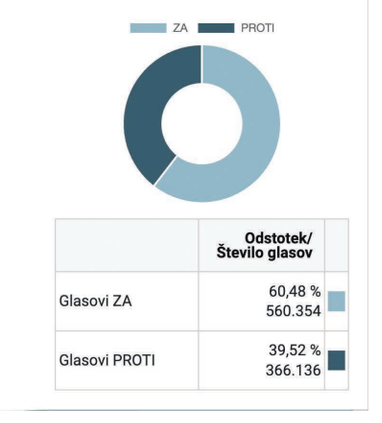
Precej drugačna od slovenskega povprečja je bila tudi istrska odločitev o denarni socialni pomoči. Referendumsko vprašanje je predvidevalo, da bi morali delovno sposobni prejemniki pomoči, ki nimajo objektivnih ovir za delo, za upravičenost aktivno opravljati družbenokoristno delo. V Sloveniji je predlog podprlo 60,48 odstotka volivcev, v vseh štirih istrskih okrajih pa je večina glasovala proti: v okraju Koper 1 natanko 57,21 odstotka, v Izoli 54,11, v Piranu 52,84 in v Kopru 2 51,06 odstotka tistih, ki so se udeležili referenduma. Odgovor na vprašanje, kako naj država ureja pomoč ljudem v stiski, je tako v občinah slovenske Istre občutno odstopal od večinskega razpoloženja v državi.

Istrani so zavrnili tudi predlog, da bi na lokalnih volitvah lahko glasovali samo državljani Slovenije in drugih članic Evropske unije, ne pa državljani tretjih držav. Proti takšni omejitvi se je izreklo 61,51 odstotka volivcev v okraju Koper 1, 57,60 odstotka v Piranu, 57,30 odstotka v Izoli in 55,60 odstotka v drugem koprskem okraju. Na državni ravni je bilo razmerje obrnjeno: predlog je podprlo 55,24 odstotka volivcev. Pri tem je pomembno, da je državni zbor omejitev že uzakonil; sprememba je začela veljati 2. septembra. Ustavno sodišče njenega izvajanja ni začasno zadržalo. Posvetovalni referendum zato sam po sebi ni odločal o začetku veljavnosti te omejitve, je pa jasno pokazal razhajanje med slovensko Istro in preostankom Slovenije.

Pri RTV-prispevku je bila slika nekoliko drugačna: tako v Istri kot celotni državi so volivci zavrnili njegovo ukinitev. Na ravni Slovenije je za ohranitev RTV prispevka glasovalo 50,15 odstotka volivcev, samo 2859 več kot za njegovo ukinitev. V okraju Koper 1 je ukinitvi nasprotovalo 66,52 odstotka volivcev, v Izoli 63,31, v Piranu 61,80 in v drugem koprskem okraju 60,87 odstotka. Podpora ohranitvi obveznega financiranja javne radiotelevizije je bila tako v vseh štirih okrajih občutno višja od državnega povprečja.

Skupna značilnost vseh štirih glasovanj je tudi razlika znotraj same Istre. Okraj Koper 1 je pri vsakem referendumskem vprašanju izkazal največ nasprotovanja predlogom, okraj Koper 2 pa najmanj. Kljub temu se rezultat nikjer ni prevesil na stran tistih, ki so glasovali ‚za'. Če primerjamo deleže glasov proti posameznim predlogom, so bili ti v vseh istrskih okrajih za približno 11 do 19 odstotnih točk višji od državnega povprečja. Gre torej za dosleden vzorec, čeprav odstotki sami ne povedo, kateri razlogi so volivce vodili do odločitev.

	Odstotek/ Število glasov
Glasovi ZA	60,48 % 560.354
Glasovi PROTI	39,52 % 366.136

Udeležba na referendumih je znašala 54,8 odstotka volilnih upravičencev, v volilnih okrajih slovenske Istre pa je bila nekoliko nižja. V Piranu, kjer je bila najnižja v slovenski Istri, je znašala 44,3 odstotka, v okraju Koper 2, kjer je bila najvišja, pa je znašala 50,3 odstotka. Izidi treh posvetovalnih referendumov oblasti pravno ne zavezujejo, zato bodo morebitni nadaljnji ukrepi stvar političnih odločitev.

Ko tekmovalnost staršev zasenči igro otrok

Incident na otroškem nogometnem turnirju v Piranu

A. V.
foto: NZS

Otroški nogomet naj bi bil predvsem igra, zabava in priložnost za druženje. A ko ambicije staršev prerastejo veselje njihovih otrok, se lahko športno tekmovanje hitro sprevrže v nekaj povsem drugega. Prav to se je zgodilo na nogometnem turnirju Piran Trophy pod piranskim obzidjem, kjer je med starši dečkov do desetega leta starosti iz ekip Pobrežja in Olimpije izbruhnil množičen pretep. Incident je sprožil burne odzive na družbenih omrežjih in znova opozoril na vse večje pritiske odraslih v otroškem športu.

Štajersko-ljubljanski navijaški obračuni v slovenskem nogometnem prostoru niso nič novega. Kot kaže, pa je vse več napetosti tudi na tribunah tekem mlajših selekcij. Tokratni incident se je zgodil v Piranu, kjer sta si v lase najprej skočili materi mladih nogometašev. Sprva verbalno, nato še fizično. »Kasneje so se vmešali tudi očetje, tako da se je kmalu zatem teplo okrog 10 ljudi. Tekma je bila prekinjena, policisti pa so tribune tudi izpraznili,« je dogodek opisal Neset Dulai, predstavnik piranskega kluba.

Kot sta zagotovila trenerja vpletenih ekip, povod za takšno početje ostaja neznan, saj je na igrišču vse potekalo brezhibno – tako sojenje kot igra in obnašanje mladih nogometašev. Precej hujše posledice pa je dogodek pustil zunaj igrišča. Pri otrocih naj bi namreč sprožil jok, paniko in nelagodje, ena od prisotnih deklic pa naj bi se od strahu celo polulala.

»Pred 20 leti staršev ni bilo zraven. Če so slučajno prišli na tekmo, pa niso izvajali pritiskov na trenerje in druge igralce. Morda se je kdo izmed njih zadrl na sodnika, a vse v mejah normale. Zdaj smo pa prišli v take čase, ko so starši bolj tekmovalni in obsedeno ambiciozni od otrok,« je trenutno stanje opisal priljubljeni Nesi, ki je z nogometom povezan že praktično vse življenje.

V času, ko je deloval kot trener, je svojim varovancem redno govoril, naj preslišijo vzklike s tribun, a priznava, da je to praktično nemogoče. Problematiko preglasnih in vsevednih staršev bi sam poskušal rešiti tudi tako, da bi pri mlajših selekcijah odpravili igranje na rezultat. »Nogomet je igra in vsi smo na igrišču, da se zabavamo. Trening je uspešen takrat, ko se otrok domov vrne nasmejan. Zelo rad uporabljam izraz, da smo na zelenici tekmeci in ne nasprotniki,« napačno dojemanje nogometa pojasnjuje alfa in omega NK Piran, ki se pri svoji filozofiji in odnosu do športa zgleduje po nogometni akademiji Barcelone, s katero je v preteklosti sodeloval.

Novica o pretresljivem dogodku v slovenski Istri je na družbenih omrežjih sprožila številne kritike vedenja nekaterih staršev. Z njimi so se strinjali tudi pri NK Pobrežje, kjer so ravnanje staršev ostro obsodili in nemudoma uvedli sankcije. Do konca sezone so prepovedali obisk tekem mlajših selekcij svojega kluba, odpovedali pa so tudi vse turnirje, na katerih bi bil v ospredju imperativ rezultata.

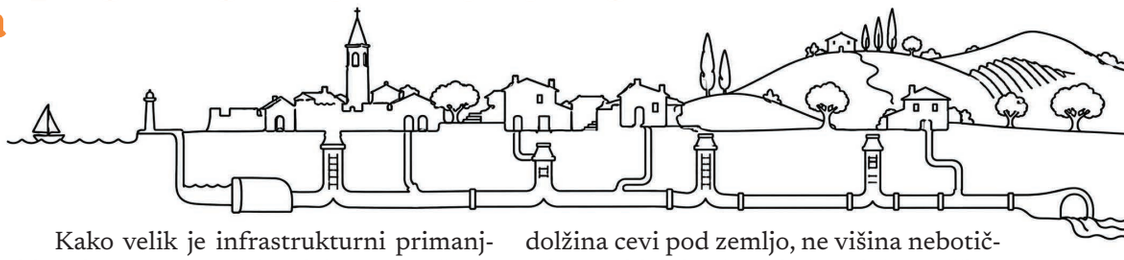
Sprva so iz kluba izključili tudi otroka enega od vpletenih staršev, vendar so odločitev pozneje preklicali. Njegov starš pa je prejel petletno prepoved obiskovanja tekem. »Sankcije so pravilne, kot tudi vrnitev otroka v klub. Prvo kot prvo, ni bil nič kriv, drugo kot drugo, je bil že dovolj kaznovan s sramoto in bolečino, ki mu jo je starš zadal,« je za konec še dodal Dulai, ki upa, da se bodo starši čim prej prenehali vmešavati v športno udejstvovanje svojih otrok.

Dolga pot do zadnjega priključka

Koprska občina nadaljuje program gradnje manjkajočega kanalizacijskega omrežja

R.M.
foto: arhiv megafona

Pod površjem koprskih cest in naselij se v prihodnjih letih obetajo obsežna gradbena dela. Občinski svet Mestne občine Koper je na 33. redni seji, ki je potekala 29. septembra, potrdil investicijske programe za gradnjo kanalizacijskega omrežja v aglomeracijah Škofije in Bertoki, Ankaran–Hrvatini ter Vanganelska dolina. Skupna vrednost treh naložb znaša dobrih 24,5 milijona evrov z davkom na dodano vrednost, projekti pa so vključeni v občinski načrt razvojnih programov za obdobje 2026–2029. Občina namerava za njihovo izvedbo zagotoviti tudi nepovratna evropska sredstva.

Na prvi pogled gre za še eno obsežno infrastrukturno naložbo, vendar je njen pomen precej širši. Kljub dolgoletnim vlaganjem namreč številni prebivalci koprskega podeželja in primestnih naselij še vedno nimajo možnosti priključitve na javno kanalizacijo. Odpadne vode se tako marsikje zbirajo v greznicah oziroma čistijo v individualnih čistilnih napravah. Širitev javnega omrežja zato ni pomembna zgolj za kakovost bivanja, temveč tudi za zmanjševanje onesnaževanja podtalnice, vodotokov in morja.

Na treh omenjenih območjih je predvidena gradnja približno 30 kilometrov fekalne kanalizacije in 14 črpališč. Glavnina gradbenih del naj bi potekala med letoma 2027 in 2029, cilj pa je na obravnavanih območjih doseči najmanj 98-odstotno priključenost obremenitve z odpadnimi vodami na ustrezno odvajanje in čiščenje.

Finančno najobsežnejši med tremi projekti je predviden v Vanganelski dolini. Njegova vrednost je ocenjena na približno 10,3 milijona evrov, zajemal pa naj bi okoli 13,5 kilometra fekalne kanalizacije in šest črpališč. Gradnja bo posegla na območja, kjer je javno omrežje še vedno pomanjkljivo razvito, med drugim v okolico Bošamarina, Grinjana, Boninov, Zankuliča, Čenturske doline in Manžana.

Kako velik je infrastrukturni primanjkljaj, kaže investicijska dokumentacija iz leta 2025. Po njenih podatkih je bilo konec leta 2024 v aglomeraciji Vanganelska dolina na javno kanalizacijo priključenih le 75,34 odstotka obremenitve z odpadnimi vodami. Po predvideni izvedbi projekta naj bi se ta delež povečal na 98,02 odstotka. Dodatno bi se tako na sistem priključila obremenitev, enakovredna 676 prebivalcem.

Pomembni posegi so načrtovani tudi v Bertokih in na Škofijah. Po podatkih, objavljenih pred septembrsko sejo, naj bi tam zgradili približno 10,3 kilometra fekalne kanalizacije in štiri črpališča. Vrednost projekta je ocenjena na približno 5,9 milijona evrov. Starejša investicijska dokumentacija je razkrila precejšnjo razliko med območjema. Izhodiščna priključenost na Škofijah je znašala približno 89 odstotkov, v Bertokih pa le okoli 75 odstotkov. Prav slednji zato predstavljajo enega pomembnejših izzivov pri dograjevanju omrežja.

Tretji projekt zajema aglomeracijo Ankaran–Hrvatini, kjer je predvidena izgradnja več kot šest kilometrov fekalne kanalizacije s štirimi črpališči. Vrednost naložbe je ocenjena na nekaj manj kot pet milijonov evrov. Poleg odvajanja odpadnih voda so predvideni tudi posamezni posegi na vodovodnem omrežju in infrastrukturi za odvajanje padavinskih voda.

Načrtovane gradnje niso začetek prizadevanj za ureditev kanalizacije na teh območjih. Mestna občina Koper in Občina Ankaran sta že februarja 2022 začeli izvajati projekt Čisto za Koper in Ankaran, vreden skoraj 15,8 milijona evrov. Takrat so napovedali gradnjo približno 25 kilometrov fekalne kanalizacije, 14 črpališč in priključitev skoraj dva tisoč prebivalcev na javno omrežje.

Ob odprtju prvega gradbišča je koprski župan Aleš Bržan poudaril pomen vlaganj v komunalno infrastrukturo in izjavil: »Dejanski pokazatelj razvitosti občine je dolžina cevi pod zemljo, ne višina nebotičnikov v oblakih.« Projekt je tedaj označil za napoved infrastrukturne renesanse slovenske Istre.

Čeprav so bila v okviru tega projekta opravljena obsežna dela, kanalizacijsko omrežje na vseh območjih še ni dokončano. Eden od razlogov za nadaljnje posege je tudi spreminjanje meja aglomeracij, torej poselitvenih območij, na katerih mora biti zagotovljeno ustrezno odvajanje in čiščenje odpadnih voda. Bržan je ob obravnavi novih projektov leta 2024 pojasnjeval, da je pristojno ministrstvo območja aglomeracij razširilo, občina pa je zato začela pripravljati dodatne naložbe.

Da težava presega posamezna naselja, kaže program izgradnje manjkajočega kanalizacijskega omrežja, ki ga je koprski občinski svet sprejel oktobra 2022. Občina je tedaj vrednost potrebnih investicij ocenila na približno 50 milijonov evrov in določila prednostni seznam 69 območij, na katerih je treba urediti odvajanje odpadnih voda. Hkrati se je zavezala, da bo za izvajanje programa vsako leto namenila najmanj dva milijona evrov.

Takratni podatki so razkrivali, da je bilo na javno kanalizacijo priključenih 71,4 odstotka prebivalcev občine, preostalih 28,6 odstotka pa je uporabljalo individualne sisteme. Evidentiranih je bilo 4.230 greznic in 154 malih komunalnih čistilnih naprav. V kolikšni meri se je stanje v štirih letih izboljšalo, bi pokazala primerjava z najnovejšimi podatki o dejanski priključenosti.

Odločitev občinskega sveta pomeni pomemben korak, ne pa še začetka gradnje. Pred občino so postopki zagotavljanja financiranja, javnega naročanja in izvedbe del.

Nove kanalizacijske investicije bodo občutno izboljšale komunalno opremljenost posameznih naselij, vendar tudi njihova izvedba ne bo pomenila dokončne odprave vseh infrastrukturnih zaostankov v občini.

Daniel Radešić

»Pri vsaki odločitvi bomo sledili vodilu, da mora razvoj izboljšati življenje ljudi, ki tukaj živijo.«

R.M.
foto: KB

Če vprašate Daniela Radešića, kdo je, vam bo najprej povedal, da je Izolan, šele nato pa dodal, da je (bivši) nogometaš, pevec in človek, ki je rad v »kampanji« in ki ima s partnerko Tanjo dva najstniška sinova.

V šali pomenljivo doda, da je sicer tehnično gledano res rojen v Kopru, a so ga oblikovale izolske ulice in igrišča, kjer je s prijatelji tekal za žogo, čas, preživet z nonoti med oljkami in breskvami, ter Svetilnik, Šantakamel in drugi kotički, ki jih boste zaman iskali na zemljevidu.

Diplomirani ekonomist, dolgoletni bančnik in trenutno strokovni sodelavec za investicije v Ortopedski bolnišnici Valdoltra je danes kandidat za župana Občine Izola. Ko začne pripovedovati o nogometu, se sogovorniku zazdi, da stoji ob njem na stadionu slovite Benfice Estadio da Luz, v letu 1992.

Zdi se, da tudi vam, kot večini Izolanov, šport veliko pomeni. Zakaj je temu tako?

» Šport me je zelo zaznamoval. Pri 19 letih sem bil član ekipe, ki je zaigrala v pokalu UEFA. Na igrišče sicer nisem stopil, a že to, da sem bil del ekipe, je bila nepozabna izkušnja in izjemna čast. Stadion, ki sprejme blizu 100.000 ljudi, se nam je zdel prazen, v resnici pa smo igrali pred 45.000 navijači.

Še danes se spomnim, kako so nas med sprehodom po Lizboni ljudje ustavljali, nas prepoznali po klubskih trenirkah in se želeli z nami fotografirati. Za hip smo bili prave zvezde. Zdeli smo se sami sebi kot igralci Juventusa ali Milana, vsekakor pa nismo bili pripravljeni na občutke, ki jih slovenski nogomet takrat še ni poznal. Olimpija je takrat debitirala z Milanom, Maribor z Atleticom iz Madrida, nam pa je žreb namenil portugalsko ekipo. Morda se danes, po vseh uspehih slovenskih nogometašev, to ne zdi nič posebnega, a prav mi smo orali ledino slovenskih nastopov na mednarodnem prizorišču.

Česa vas je šport naučil in kako te izkušnje vplivajo na vaše današnje odločitve?

» Nogomet me je definiral in naučil pomena skupine ter ekipnega duha. Naučil me je, kako pomembno je stopiti skupaj in kako močni smo lahko, če se ne delimo. Vsi poznamo občutke zmagoslavja. Prav ti občutki, ki se rodijo, ko skupaj nekaj dosežemo, me ženejo naprej tudi danes. Takšna je nenazadnje tudi moja kandidatura. Sem prvi kandidat, ki je v Izoli zbral tako široko podporo največjih in najpomembnejših političnih skupin: Gibanja Svoboda, Socialnih demokratov, Levice ter liste Mef in Izolani. Morda tudi zato koga motim.

Šibka in razklana Istra je lahek politični plen. Ko stopi skupaj, pa postane nepremagljiva trdnjava. Istrska kljubovalnost se je dokazovala skozi zgodovino in se dokazuje še danes. Če so nas nekoč preganjali sovražniki iz tujine, nam danes grozijo drugačne težave. Naj navedem preprost primer: vodooskrbo. Problem pitne vode bomo rešili le, če bomo sodelovali vsi župani, če bomo dosegli soglasje in pokazali pristno željo po sodelovanju in vzpostavili spoštljiv ter konstruktiven dialog. Kako naj skupaj pritisnemo na državo, če eden od nas deluje samovoljno in z aroganco onemogoča skupen nastop? Tako ne gre.

Ob nogometni karieri ste doživeli še zlato dobo izolskega nogometa s tribun. Kakšni spomini vas vežejo na tiste čase?

» Res je. Našel sem črno-belo fotografijo, na kateri stojim na tribuni med drugimi Ribari. Nekatere stvari so danes žive le še v spominih. To so bili časi, ko je Izola igrala dve tekmi: eno na igrišču, drugo na tribuni. Na tekmah se nas je zbralo pet tisoč ali več. Prav na te trenutke pomislim, ko rečem, da je Izola, kadar stopi skupaj, nepremagljiva.

To so bila prijateljstva, tovarištvo, tisti znani »si z nami ali si proti nam«, tekme na vse ali nič ter peklensko vzdušje med nami in sosednjim Koprom. Takšno Izolo si želim tudi danes: strastno in odločno, a obenem strpno in povezano, ko gre za skupno stvar.

Večkrat poudarjate pomen povezanosti, obenem pa pravite, da lahko ta koga moti. Se počutite napadenega in povezujete policijsko preiskavo s kandidaturo?

» Ne morem reči, da se počutim napadenega, lahko pa opozorim na nenavadno časovnico in izdajo odredb za hišno preiskavo. Prepričan sem, da ta hip v Sloveniji ni nikogar, ki bi verjel, da gre za naključje.

Ko sem se odločal za kandidaturo, so me opozarjali, da se lahko pripravim tudi na dogodke, ki so ji potem zares sledili. Tudi sam imam žal izkušnje s preambicioznimi organi pregona, zato se s preiskavo posebej ne obremenjujem. O čem je bilo govora? Kavči, hladilniki, kolesa … Prosim vas lepo! V življenju nisem zahteval ali sprejel podkupnine, kaj šele, da bi jo urejal za druge, danes pa poslušam o zasegu gospodinjskih aparatov. Ne vem, ali bi se smejal ali jokal. Vem pa, da meni niso odpeljali nobenega in da se ta zadeva ne bo končala tukaj in zdaj, ampak bo našla prostor na sodišču.

Vse skupaj me je prepričalo le v to, da se moram še odločneje boriti. Policija je svoje delo opravila izjemno korektno. Preiskovalci so bili strokovni, diskretni in spoštljivi. Verjamem v sodni sistem. Bil sem in sem še vedno na voljo za vsa preiskovalna dejanja. Komaj čakam, da svojo vlogo v zadevi, če bo do tega sploh prišlo, pojasnim na sodišču. To je tudi kraj, kamor ta razprava sodi: na sodišče, ne pa na ulico, v kavarne in gostilne ali na Facebook. Čeprav čez policijo nimam pripomb, me moti časovnica preiskave in odločitev za hišne preiskave - ti se mi zdita vsekakor zanimivi. Ko sem se prepoznal s tarčo na hrbtu, sem se spomnil nekaterih komentatorjev, ki so ob izbruhu še danes nepojasnjene afere Black Cube trdili, da utegneta diskreditacija in pozneje odstranitev

vsakogar, ki je moteč za oblast, postati modus operandi nove vlade. A ne bom kazal s prstom na nikogar, rekel bom le: hvala modrosti Slovenije, kako je odločila na zadnjem referendumu.

Isti teden kot hišne preiskave je odjeknila še novica o domnevni črni gradnji. Kaj se je v resnici dogajalo s kmetijskim objektom?

» Pravkar ste potrdili tezo o poskusu medijskega umora, ki pa ne bo preslepil nikogar, ki razmišlja s svojo glavo. Ko sem izvedel, da meni in družini očitajo, da je kmetijski objekt stanovanjski, in da so ga pripisovali meni, mi je postalo še tragično. Zakaj? Objekt nima vode, elektrike in ni priključen na kanalizacijsko omrežje. Najpomembneje pa je, da sploh ni moj.

Gre za kmetijski objekt, ki sta ga zgradila moja mama in pokojni stric. Namenjen je shranjevanju orodja in tiste malo mehanizacije, ki je nujna za obdelavo zemlje okoli njega. Takšni hišici se reče kažeta. Objekt in problematiko okoli njega dobro poznam, saj sem eden od po skromni oceni tisoč Izolanov, ki imamo težave s Skladom kmetijskih zemljišč. Naj pojasnim: družina ima kmetijska zemljišča v zakupu že več kot 70 let. Nono je imel oljke in breskve, zakupna pogodba pa se deduje. Danes je zakupnica mama.

Če pred 25 leti kažeta ne bi bila zgrajena ob tisti, ki sta jo porušila, bi bilo vse skladno z načrti. Tako pa je spornih deset kvadratnih metrov! Zaradi desetih kvadratnih metrov neskladne gradnje sorodnikov pred četrt stoletja sem danes jaz črnograditelj? Sprašujem se, kdo naseda takim manipulacijam. Takšnih hišic je okoli Izole od 800 do 1.000. Čez noč so postale problem. Lastniki in zakupniki to kalvarijo zelo dobro poznajo, zato je ne bom posebej razčlenjeval. Z napadom name so se spravili na vse nas, ki smo desetletja obdelovali zemljo, vzdrževali krajino in skrbeli, da se vse skupaj ni zaraslo.

Nogomet ni edina vaša strast. Kaj pa glasba in Kompanija Izolana – kdaj ste nazadnje skupaj stopili na oder?

» Uf, to ste me pa zbodli. Če bi nazadnje pel pred dvema tednoma, bi bilo to že 14 dni predaleč. Mislim, da sta minili že dve leti, odkar smo nazadnje skupaj zapeli, vsaj na odru. Vseeno še kdaj neformalno zapojemo skupaj. Služba, družina in gradnja novega doma so mi vzeli precej časa. Je pa tudi to dokaz, kako lahko zmagujemo, kadar smo povezani. Zbrali smo se za 40. rojstni dan prijatelja, da bi ga presenetili z nastopom. Saj veste, kako gre: eden ima idejo, drugi jo zagrabi, tretji pa že podpihuje ogenj. Tako smo se odločili, da nastopimo s tremi pesmimi.

Postalo nam je všeč. Na povabilo Zvoneta Kariža smo na vajah začutili, da imamo potencial. Bilo je zabavno, naše prvo občinstvo pa je očitno ocenilo, da imamo prihodnost. Iz čistega heca je nastala zgodba, ki traja deset let. Nismo si hoteli nadeti priljubljenega imena klape, zato smo postali Kompanija Izolana. Od skromnih začetkov smo zrasli v skupino, ki se je lahko suvereno odzvala na vsako povabilo za nastop. Danes pojem bolj zase oziroma na kakšni zasebni zabavi. Kompaniji še vedno pomagam pri administrativnih zadevah, tako da stika nisem izgubil. Upam pa, da je ostal tudi glas in da ga bom kmalu spet uporabil.

Istrske korenine pogosto poudarjate. Kaj vam pomeni, da ste Istrijan?

» Seveda, to s ponosom poudarjam. Mene in družino je oblikovala ta zemlja. Oče je v Izolo prišel iz srca Istre, iz Vižinade. V tem okolju je trdo delal in pustil pomembno sled. Dokazal se je z delom in bil velik zgled tudi meni. V družini imamo vinogradnike, nono pa je imel nekoč v zakupu več kot 50.000 kvadratnih metrov zemlje. Pridelival je sadje, rasle so oljke in zelenjava. Če nisem bil na plaži v San Simonu ali pri Svetilniku, sem mu poleti vedno pomagal. Vse to, predvsem odnos do dela in zemlje, sva s Tanjo skušala prenesti na najstnika. Ta odnos sva vtkala tudi v delo in v stvari, ki se jih lotevava.

Včasih mi kdo reče: »Spidy, ti si izjemno srčen, spoštljiv in sočuten.« Sam tega niti ne zaznavam. Seveda sem hvaležen, če me ljudje dojemajo tako, a se obenem vprašam: kako bi lahko ravnal drugače? Kako ne bi reagiral in posegel vmes, če se komu godi krivica? Kako ne bi pomagal? Včasih celo pomislim, da so vsi ti napadi name posledica prav tega, da so me skušali napasti tam, kjer so moje vrednote najvišje: pri družini, poštenju in pravičnosti. A so se zmotili. Niso me prizadeli, temveč so me naredili še odločnejšega.

Omenili ste vzdevek Spidy. Od kod izvira in kako ste ga dobili?

» Ja, to je moj vzdevek. V Izoli ga ima vsak

pravi Izolan. Nadel mi ga je prijatelj Daniel (Danči) Gregorič, ko sem bil star šest let, ker je bilo tako zapisano na mojih takratnih teniskah. Vzdevka oziroma šopranomeja si ne izbereš sam. Dajo ti ga drugi in tako ostane za vedno.

Je bila odločitev za kandidaturo predvsem odziv na aktualne politične razmere ali je v vas zorela že dlje časa?

» Da in ne. O kandidaturi sem prvič začel razmišljati že pred osmimi leti, a časi še niso bili pravi. Odločitev je zorela skoraj deset let. Potem sem jo sprejel in sledila je še podpora. Nikoli nisem skrival, da sta bila poglavitna razloga dva. Prvi je bila ambicija, za katero je vedela le Tanja, drugi pa kandidat iz Kopra, za katerega se je zdelo, da se bo kar sprehodil do županskega stolčka.

Vprašal sem se, ali bom res kar pustil, da se na mesto župana Izole zavihti nekdanji koprski župan. Ljudje nimamo vedno spomina zlate ribice. Njegovo namero sem razumel kot napad, kot poskus prisvojitve nečesa, kar je pristno naše in kar našo občino loči od drugih. Izola v mojih očeh ni naprodaj, še manj pa je plen. Ob napovedi Popovičeve kandidature sem se sprva vprašal, ali res ni nikogar, ki bi mu preprečil zmago. Odgovor in dokončno odločnost mi je pomagala najti Tanja, zato sem se odločil, da se podam v bitko.

Toda bitka, v kateri je edini cilj nekomu preprečiti zmago, ne prinaša nujno dobrih rezultatov. Zato sem začel iskati podporo. Ideje sem predstavil skupinam, za katere sem bil prepričan, da mi lahko pomagajo pri njihovi uresničitvi. Podporo sem našel pri Gibanju Svoboda, Socialnih demokratih, Levici ter listi Mef in Izolani. Ne gre le za ljudi in politične sredine, v katere verjamem. Njihova podpora potrjuje, da je program presečišče želja za celotno Izolo. Je zagotovilo, da ustreza najširšemu krogu ljudi, ki tukaj živimo, delamo in ustvarjamo. Biti skupni kandidat teh skupin je zame izjemna čast, odgovornost in potrditev, da sem se odločil prav. Morda je prav ta povezanost razlog, da sem nekomu tako trn v peti.

Vstopate v kampanjo, ki je že zaznamovana z napetostmi. Vas je česa strah?

» Strah me je slabega vremena, ker je letina oljk dobra in jih je treba pobrati. Sicer pa se ničesar ne bojim, še najmanj tega, da bi hišne preiskave zameglile razum in sposobnost presoje Izolank in Izolanov.

Kampanje se veselim. Dodal bi še, da znanega reka ne govorim le na glas, ampak ga tudi živim: »Krepat, ma ne molat!«

Zakaj bi vam Izolanke in Izolani zaupali vodenje občine?

» To je dobro vprašanje. Raje kot da vas prosim, da mi verjamete na besedo, vam bom rekel, da me preverite. Preverite dosedanja dejanja in preteklost. Preverite, kaj o meni govorijo tisti, ki me resnično poznajo. Vse, kar prosim, je priložnost, da se vam predstavim. Moja preteklost je čista, dokazljivo neomadeževana in neoporečna. Zato sem za marsikoga grožnja, a pustimo to ob strani.

Večino življenja sem preživel v bančništvu. Banke integritete in poštenja ne merijo zgolj z dokazili o nekaznovanosti. Zaposlene ocenjujejo tudi po tem, ali uživajo zaupanje komitentov. Za ljudi, ki so na slabem glasu, v bančnem sektorju ni prostora. Zamenjal sem tri bančne delodajalce in vsaj trikrat prestal takšen preizkus.

Zadnje leto sem strokovni sodelavec za področje investicij v Ortopedski bolnišnici Valdoltra. Nad delom ves čas bdi vodstvo ustanove. Odločitve niso vedno samostojne. Večje in pomembnejše zadeve se sprejemajo skupaj z vodstvom bolnišnice ter pravno in nabavno službo. To še posebej velja za javna naročila. Moja naloga je predvsem skrb za pravilno in pravočasno izvedbo gradbenih investicij. O integriteti in o tem, da nikoli nisem zahteval ali sprejel ničesar v zameno za izvedbo posla, lahko pove vsak, s katerim sem sodeloval v poklicni karieri. Vsak projekt, ki sem se ga lotil, sem izpeljal, kot sem obljubil, četudi me je to veliko stalo. Ko sem se na primer zavezal, da bom vodil Klub malega nogometa Izola, sem nastale dolgove na koncu poravnaval iz lastnega žepa. Dal sem besedo in jo držal do konca.

Imam konkretne izkušnje, poznam gospodarstvo, bančništvo ter potek in vodenje investicij. Menim, da so to ključna področja za vodenje občine, upravljanje proračuna in izvedbo projektov.

Ko govorite o izkušnjah s preiskovalnimi organi, omenjate tudi pretekli sodni postopek. Kaj se je zgodilo v tej gospodarski zadevi?

» Gre za oprostilno sodbo v gospodarski zadevi, v kateri so me skušali prikazati kot direktorja, ki je podjetje prodal in ga poslal v stečaj. To ne drži.

Bil sem direktor podjetja, ki se je ukvarjalo z investicijami v nepremičnine. Podjetje je pokopala najhujša finančna kriza v zadnjih stotih letih. Spomnite se propada SCT-ja, Stavbenika, Primorja in drugih večjih gradbincev, ki so drug za drugim padali kot domine.

Ko sem poplačal vse kredite, sem podjetje prodal. Dve leti po tem, ko nisem bil več lastnik, je družba šla v stečaj. Stečajni upravitelj je tožilstvo prepričal, da sem podjetje namenoma prodal slamnatemu kupcu, da bi se ga znebil. Pred začetkom sojenja mi je tožilstvo ponudilo zelo ugoden sporazum o priznanju krivde, in sicer šest mesecev pogojne kazni. Ponudbo sem zavrnil, ker sem bil prepričan, da sem nedolžen. Nedolžen človek ne prizna nečesa, česar ni storil. Sledilo je sojenje na sodišču v Mariboru, kjer je imelo podjetje nazadnje sedež. Na prvi stopnji sem bil obsojen na precej višjo kazen. Sledila je pritožba, višje sodišče pa je sodni postopek dobesedno raztrgalo in zadevo vrnilo v ponovno sojenje. V drugo sem bil po upoštevanju vseh dokazov oproščen. Stalo me je pet let življenja, a nisem zamudil niti ene obravnave in nisem iskal izgovorov ali načinov, kako bi s procesnimi manevri izigral sodišče. Dokazal sem sebi in drugim, da sem nedolžen, da imam prav in da ne bom pustil, da krivica zmaga. Oprostilno sodbo lahko kadar koli pokažem vsakomur. Takrat sta se pokazali istrska trma in resničnost reka 'Krepat, ma ne molat!'.«

Katero vodilo povezuje program za Izolo in kakšno občino si želite?

» Program temelji na misli, da je Izola naš skupni dom. Čuvati ga moramo, ga vzdrževati in ga še lepšega, kot smo ga prejeli, zapustiti svojim otrokom. Če me vprašate, kakšno Izolo si želim, vam bom odgovoril preprosto: Izolo, v kateri bodo ljudje radi živeli, mladi videli svojo prihodnost, družine prišle do stanovanja, starejši dostojno živeli, športniki imeli ustrezne pogoje, kultura pa bo živela vse leto.

Izola zame ni samo občina. Izola je naš dom. Tu živimo, delamo, ustvarjamo in vzgajamo otroke. Zato morajo biti v ospredju domačini, kakovost življenja in razvoj, ki koristi celotni skupnosti. Ne verjamem v velike besede, za katerimi se ne zgodi nič. Verjamem v konkretne projekte, odgovorno porabo denarja in sodelovanje. Postaviti si moramo jasne cilje, določiti prioritete in nemudoma začeti delati.

Kaj bi bili prvi konkretni koraki, če bi postali župan?

» Program ima devet kratkih poglavij. Začnimo pri parkiranju. Želim si izgradnje parkirne hiše nasproti stadiona z novo avtobusno postajo in ureditve parkiranja v Livadah. Domačinom moramo zagotoviti ugodne parkirne abonmaje. Končna želja je, da bi Veliki trg nekoč dokončno zaprli za promet in ga namenili ljudem. Seveda moramo pred tem zagotoviti ustrezne alternative za parkiranje in dostop.

O prihodnosti Izole ne moremo govoriti, če se mladi iz nje izseljujejo, ker si ne morejo privoščiti stanovanja. Zato bomo

do leta 2030 zagotovili vsaj 50 novih stanovanj v dveh stanovanjskih blokih. Pri razpisih želim dati prednost ljudem, ki v Izoli živijo že več let, cena stanovanj pa mora biti ugodna in vnaprej jasno določena.

Kaj konkretno predlagate na področju športa in kulture?

» Izola ima bogato športno tradicijo, odlične športnike in številne predane ljudi v klubih. Zaslužijo si boljše pogoje. Zavzemal se bom za nov športni park in center vodnih športov na območju med Rudo, avtokampom in plinarno. Okrepiti moramo podporo klubom, otrokom in mladim ter urediti dodatne prostore za šport. Med drugim si želim nove športne dvorane ob Kraški, nad zakloniščem, ki bi jo lahko namenili več športnim društvom, denimo namiznemu tenisu in borilnim veščinam. O potrebah športnikov se moramo pogovarjati neposredno s klubi in športno zvezo. Šport ni samo rezultat, temveč tudi zdravje, vzgoja, druženje in pripadnost.

Izola mora živeti tudi zunaj poletne sezone. Potrebujemo več kulturnih dogodkov, prostorov za mlade in pogojev za delovanje društev. Takoj moramo začeti obnavljati Kulturni dom, razvijati kulturni center na območju Arga, Arrigoni pa urediti kot sodobno prizorišče za koncerte in druge prireditve, po možnosti z gibljivo streho za primer slabega vremena.

Obiskal sem več kot sto velikih koncertov tako imenovanih stadionskih skupin. Naredil bom vse, kar je v moji moči, da se skupine in izvajalci, kot so Deep Purple, Iggy Pop, Status Quo ali Iron Maiden vrnejo v Izolo. Mladim moramo dati prostor za druženje in ustvarjanje, staro mestno jedro pa oživiti z dogodki, ki bodo povezovali ljudi in pomagali lokalnim ponudnikom.

Kako boste poskrbeli za kraje zunaj mestnega središča in za ljudi, ki živijo na podeželju?

» Večkrat sem povedal, da imam rad to zemljo in se zavedam, da Izola nista samo središče mesta in obala. Tu so tudi Šared, Korte, Malija, Cetore, Baredi, Dobrava in drugi kraji, kjer ljudje živijo in skrbijo za istrsko krajino. Izboljšati moramo kanalizacijo, razsvetljavo, ceste in avtobusne povezave ter urediti pločnik od Šareda do Kort. Vaški dom na Šaredu želim predati v upravljanje domačinom.

Podprli bomo kmete in ribiče, spodbujali prodajo in uporabo lokalnih izdelkov ter vzpostavili tržnico »Ruba z moje njive« oziroma jo preselili na Lonko, na območje tržnice. Če želimo ohraniti tradicijo,

moramo podpreti ljudi, ki jo živijo vsak dan.

Kako nameravate izboljšati oskrbo starejših in pospešiti gradnjo doma za starejše občane?

» Vsak, ki obišče Dom upokojencev Izola, ga zapusti z veliko hvaležnostjo do zaposlenih, ki tam delajo, hkrati pa zgrožen nad razmerami. Eno stranišče za celoten hodnik! Groza! Starejše moramo spoštovati tudi z dejanji, zato je pospešitev gradnje Doma starejših občanov Izola prioriteta. Cilj je, da bi bil dokončan najpozneje leta 2030, po možnosti pa še prej. Razširiti moramo pomoč na domu, razvijati programe druženja in dnevne dejavnosti tudi na podeželju ter zagotoviti brezplačne prevoze do zdravnika, trgovine in drugih pomembnih storitev. Starejšim želim omogočiti pomoč pri digitalnih in administrativnih opravilih. Nihče ne sme ostati izključen zato, ker se storitve vse bolj selijo na splet.

Katere izboljšave javne infrastrukture so po vašem mnenju najbolj nujne?

» Kakovost življenja se začne pri stvareh, ki jih uporabljamo vsak dan: pri urejenih ulicah, varnih poteh, šolah in javnih prostorih. Nadaljevati želim urejanje mestnih ulic, zlasti Gregorčičeve in Smrekarjeve, podaljšati južno cesto do krožišča in obnoviti srednji del Osnovne šole Vojke Šmuc. Na javnih objektih želim nadaljevati nameščanje sončnih elektrarn, kjer bo to izvedljivo. Posebno pozornost moramo nameniti protipoplavni zaščiti mestnega jedra in ureditvi sprehajalnega parka nad Hotelom Delfin.

Za vsak projekt potrebujemo jasen načrt, finančno konstrukcijo in časovnico izvedbe.

Kako želite spodbuditi lokalno gospodarstvo, ustvarjanje delovnih mest in razvoj turizma?

» Če želimo postati prebojna občina, Izola potrebuje gospodarstvo, ki ustvarja delovna mesta in priložnosti za naše ljudi. Razvoj pa ne sme zmanjševati kakovosti življenja domačinov. Želim urediti industrijsko-obrtno cono za izolske obrtnike in podjetnike za stavbo Droge Kolinska ter poiskati resne investitorje za območja Delamarisa, ladjedelnice in Trikotnika nad Hotelom Delfin. Turizem moramo razvijati premišljeno, z večjo dodano vrednostjo in manjšo odvisnostjo od poletnih mesecev. S kulturnimi in športnimi dogodki lahko sezono podaljšamo v pomlad in jesen ter ustvarimo več priložnosti za lokalno gospodarstvo. Pri vsaki odločitvi bomo sledili vodilu, da mora razvoj izboljšati življenje ljudi, ki tukaj živijo.

Kakšno prihodnost si želite za staro mestno jedro in izolsko obalo?

» Staro mestno jedro mora znova postati prostor druženja, ustvarjanja in življenja. Društvom in lokalnim ustvarjalcem želim omogočiti več priložnosti za organizacijo dogodkov, prazne lokale pa obravnavati kot priložnost za nove kulturne vsebine in dejavnosti. Obala je naše največje naravno bogastvo. Želim si novih plaž, lesenih pomolov in primernih gostinskih vsebin, urejenih v sožitju z naravo. Preučiti moramo tudi možnost kopalnega vlakca med Izolo in Koprom ter ureditev obalne ceste proti Kopru. Za takšne projekte potrebujemo strokovne podlage, sodelovanje in izvedljive rešitve.

Ključno je, da PIKA – skupnost občin Piran, Izola, Koper in Ankaran – še bolj zaživi in da je ne rušimo od zunaj ali od znotraj. “

Toni Bračanov, Piratska stranka

»Medijski in politični sistem sta postavljena tako, da si brez županskega kandidata praktično neviden, saj posebna soočenja za liste ne obstajajo.«

Ž.U.
foto: piratska stranka

Tonija Bračanova Koprčani ne poznajo le iz politike. Bil je eden od obrazov ustvarjalne platforme Inde, zdaj pa kot nosilec liste Piratov znova poskuša priti v koprski občinski svet. Pred štirimi leti je stranka zbrala 417 glasov in ostala brez svetnika, letos pa ob Bračanovu v županski tekmo pošilja Mateja Sukiča. Koprski Pirati obljubljajo preglednejšo občino, več vpliva občanov na odločitve in drugačen odnos do prostora, stanovanj ter prometa. Toda med ambicijami in njihovo uresničitvijo stojita omejen občinski proračun in vprašanje politične podpore. Kako nameravajo premagati ti oviri in ali lahko v Kopru premešajo politične karte?

Kdo so koprski Pirati in kaj želite doseči?

» Koprski Pirati smo predvsem navadni občani, ki nam ni vseeno za skupno okolje in se počutimo odgovorne za prihodnost občine.

Na zadnjih lokalnih volitvah ste dobili 417 glasov in ostali brez svetnika. Kaj je danes drugače in zakaj bi vam morali Koprčani zaupati?

» Nastop na prejšnjih lokalnih volitvah je bil šele začetek te zgodbe, saj sva takratno kampanjo izpeljala praktično dva človeka brez finančnih sredstev. V zadnjih štirih letih pa se je začelo pravo, poglobljeno delo. Zgradili smo močno ekipo, ki se je najprej srečevala mesečno, v zadnjem letu pa že na tedenski ravni. Kljub temu da imamo vsi svoje službe, družine in vsakodnevne obveznosti, smo prevzeli odgovornost ter podrobno preučevali probleme občine, regije in širšega prostora. Mi ne ponujamo le obljub o spremembah, mi smo sprememba že po svoji strukturi. Nihče od nas nima politične prtljage, nismo nosilci preteklih zgrešenih funkcij in za nami ne stojijo lobiji ali kapitalski interesi. Volilcem ne rečemo, da nam karkoli dolgujejo, temveč jih pozivamo, da po svoji vesti presodijo, ali smo vredni njihovega zaupanja. V zameno ponujamo izključno pošteno, pregledno in predano delo v dobrobit vseh občanov.

Je županska kandidatura predvsem pot do večje prepoznavnosti ali res računate na zmago? Kaj bi šteli za volilni uspeh?

» Medijski in politični sistem sta postavljena tako, da si brez županskega kandidata praktično neviden, saj posebna soočenja za liste ne obstajajo. Vendar če želiš imeti mentaliteto zmagovalca, moraš vedno ciljati na zmago, saj tako deluje tudi šport. Hkrati ostajamo trdno prizemljeni in se zavedamo, da bi bila zmaga našega županskega kandidata v trenutnih okoliščinah presenečenje. Smo stranka, ki raste organsko in z lastnim delom. Za nas bi volilni uspeh pomenil preboj v občinski svet, s čimer bi dobili ključno vzvodno orodje za uresničevanje programa ter dodaten zagon za dolgoročno rast in razvoj.

Bi v občinskem svetu sodelovali tudi z županom Alešem Bržanom? Kje so meje vaših političnih kompromisov?

» Mi smo vedno odprti za konstruktivno sodelovanje z vsemi političnimi skupinami, v kolikor so predlogi smiselni, strokovni in v neposredno dobrobit občank in občanov. Naša meja pa je povsem jasna: nikoli se ne bomo šli političnih kupčij, klientelizma in delitve funkcij pod mizo. Takšen pristop se nam zdi zastarel, neiskren in škodljiv za občino. Podprli bomo vsak dober predlog, ne glede na to, kdo ga predlaga, ter odločno glasovali proti vsem projektom, ki bi pomenili nepremičninsko špekulacijo ali uničevanje skupnega prostora.

Kako bi občanom omogočili večji nadzor nad porabo občinskega denarja? Bi objavljali stike funkcionarjev z investitorji in stroške oglaševanja?

» Vsi stiki funkcionarjev z investitorji ter vsako lobiranje bi morali biti javni že po obstoječi zakonodaji, a po podatkih KPK občine prijavijo zgolj okoli 20 odstotkov takšnih stikov. To bomo nemudoma spremenili in dosledno objavljali vse stike, porabo za medijsko oglaševanje ter vse transakcije občinskega denarja. Zavedamo pa se, da zgolj suhoparna objava podatkov na zakotnih spletnih straneh za navadnega občana nima prave uporabne vrednosti in služi predvsem preiskovalnim novinarjem. Zato bomo delovanje občine nadgradili z aktivnim komuniciranjem. Občina mora v razumljivem jeziku sama redno obveščati javnost o delu uradnikov, poteku projektov in razlogih za posamezne odločitve.

Bi občani lahko odločali tudi o večjih razvojnih projektih? Kako bi preprečili prevlado najglasnejših skupin?

» Participativni proračun je zgolj ena od oblik neposredne demokracije, kjer si za zgled jemljemo portugalsko občino Cascais in njen celovit sistem celoletne participacije občanov. Čeprav Koper že pozna participativni proračun za mlade in geografsko razdelitev po krajevnih skupnostih, moramo ta sistem dvigniti na višjo raven. V Cascaisu participacija ni le enkratno letno glasovanje o denarju, temveč stalna vključenost občanov v poglobljene razprave in oblikovanje politik mestne uprave, pri čemer na občini deluje posebna ekipa uradnikov, zaposlena izključno za izvedbo tega procesa. V Kopru želimo odločanje z mikrolokacijskih popravkov razširiti na pomembnejše razvojne projekte sosesk in zaledja. Prevlado najglasnejših skupin bomo preprečili s predhodnimi terenskimi delavnicami, neodvisno strokovno presojo izvedljivosti predlogov ter z enotnim digitalnim glasovanjem po sistemu »en občan – en glas«. Z namensko občinsko ekipo pa bomo v odločanje in debato aktivno vključevali tudi preslišane ter ranljive skupine. Neposredna demokracija namreč ne pomeni kaosa, temveč strokovno podprto vključevanje občanov, ki Kopru vrača prihodnost.

Katere občinske izdatke bi zmanjšali za financiranje svojih predlogov? Kje se danes po nepotrebnem zapravi največ denarja?

» Največja nepotrebna poraba občinskega denarja tiči v t. i. »šminkanju« mesta, dragem občinskem samopromocijskem PR-ju, površinskih kozmetičnih projektih pred volitvami in stihijskih gradbenih posegih brez dolgoročne načrtovalske vizije.

Občinski denar se pogosto pretaka v drage komercialne dogodke ali študije, ki nato obležijo v predalih. Ta sredstva bomo takoj preusmerili v neposredne investicije v ljudi in infrastrukturo: v gradnjo javnih najemniških stanovanj, v finančno razbremenitev mladih družin ter v delujoč javni prevoz. Z znižanjem birokratskih stroškov, prehodom na odprtokodno programsko opremo ter z ustavitvijo projektov, ki služijo le zasebnim nepremičninskim interesom, bomo sprostili povsem dovolj proračunskih sredstev za vitalne potrebe občanov.

Koliko javnih najemnih stanovanj bi lahko zagotovili v enem mandatu, kje bi jih gradili in kako bi jih financirali?

» Stanovanjska stiska je eden največjih izzivov Kopra, saj ponudba nepremičnin povsem zaostaja za povpraševanjem. V enem mandatu želimo zagnati gradnjo ter pridobivanje več sto javnih najemniških stanovanj pod upravljanjem Stanovanjskega sklada MOK na občinskih zemljiščih ter z reorganizacijo območij, kot je nekdanje skladišče blagovnih rezerv, hkrati pa v sodelovanju z Univerzo na Primorskem in državo omogočiti prostorske pogoje za gradnjo novega študentskega kampusa.

Ključna rešitev za zagotovitev namenskih financ za občinska stanovanja je uvedba obdavčitve praznih nepremičnin, kjer se lahko zgledujemo po uspešnih evropskih praksah, kot jo je nazadnje sprejel Zagreb. Občina trenutno izgublja ogromno davčnih prilivov pri vsaki prodaji stanovanja osebi ali podjetju, ki v njem nima prijavljenega stalnega prebivališča, s čimer občina ostaja brez pripadajočega dela dohodnine. Neobdavčena bi ostala le stanovanja, v katerih imajo lastniki ali dolgoročni najemniki (z najemno pogodbo nad 12 mesecev) prijavljeno stalno prebivališče. S tem ukrepom občini zagotovimo dva nova priliva: davek od praznih stanovanj ter dodatno dohodnino zaradi novih stalnih prebivalcev. Prihodek od davka na prazna stanovanja bi direktno zbirali kot namenska sredstva za širitev fonda javnih najemnih stanovanj MOK, torej za gradnjo novih in nakup obstoječih stanovanj na trgu.

S takšno obdavčitvijo neposredno stimuliramo dolgoročni najem. Ker gre za privlačno obalno območje, ni realno pričakovati, da bodo cene nepremičnin padle samo zaradi tega ukrepa, je pa to edini pravičen način za vzpostavitev delujočega najemniškega fonda. Poleg tega bomo v okviru Stanovanjskega sklada MOK vzpostavili model upravljanja zasebnih nepremičnin, kjer bo sklad prevzemal v najem in upravljanje stanovanja zasebnikov, ki se nočejo sami ukvarjati z oddajanjem, ter jim jamčil redno najemnino in vzdrževanje nepremičnine.

Bi omejili kratkoročno oddajanje stanovanj turistom, tudi na račun zaslužka lastnikov? Kje je meja med turizmom in življenjem domačinov?

» Stanovanjska kriza v Kopru je kompleksen problem, saj imamo izjemen prirast prebivalstva, močno gospodarstvo in univerzo, zato krivde ne gre zvračati izključno na turizem. Vendar pa turisti ne prihajao opazovat prazno turistično kuliso, temveč želijo doživeti utrip živega mesta, ki ga ustvarjajo domači prebivalci. Če mesto spremenimo v stanovanja za kratkoročni najem, kjer turist gleda turista, si žagamo vejo, na kateri sedimo. Nihče ne odreka poštenega zaslužka domačinom, vendar moramo jasno razmejiti med občasnim oddajanjem dela lastne nepremičnine in čisto nepremičninsko špekulacijo. Namesto gole represije bomo z obdavčitvijo praznih stanovanj in davčnimi olajšavami spodbujali dolgoročne najeme za mlade družine ter študente, lastnikom pa ponudili možnost, da upravljanje stanovanj varno predajo občinskemu stanovanjskemu skladu. Z razumnimi taksnimi in prostorskimi ukrepi pa bomo preprečili, da bi cela stanovanjska poslopja v soseskah nenadzorovano spreminjali v nelegalne hotele.

Kdo danes najbolj kroji razvoj Kopra? Katere prostorske odločitve sedanjih in prejšnjih občinskih oblasti bi spremenili?

» Zadnjih dvajset let imajo na razvoj mesta na žalost največji vpliv zasebni investitorji, medtem ko je stroka povsem izrinjena, saj Koper nima niti občinskega urbanista. Začelo se je že v času Popoviča z ukinjanjem vplivnih območij in uničevanjem vedute zgodovinskega jedra. Objekt Solis je popolnoma neprimerno vmeščen v prostor, njegova dodatna zvišanja v času epidemije pa so le še poslabšala stanje. Imamo nakupovalna središča na najbolj dragocenih zemljiščih, ki povzročajo prometni kaos in nimajo realne dodane vrednosti za skupnost. Vse deluje stihijsko in po trenutnih navdihih. Mi bomo vrnili besedo urbanistični stroki, takoj sprejeli ustrezen prostorski načrt ter mesto načrtovali dolgoročno za naslednjih 30 do 50 let, pri čemer bodo imeli občani preko participacije ključno besedo pri oblikovanju svojega bivalnega okolja.

Bi prazne občinske prostore pod ugo-

dnejšimi pogoji namenili mladim in kulturi, četudi bi občina s tržnim oddajanjem zaslužila več?

» Številne občinske nepremičnine danes zevajo prazne, ker ni tržnega zanimanja za najem. Občina jih raje pušča prazne, s čimer propadajo in ustvarjajo ogromne vzdrževalne stroške, kot pa da bi jih predala v rabo skupnosti. To je povsem neekonomično in škodljivo. Brez oklevanja bomo prazne občinske prostore preko preglednih javnih razpisov pod ugodnimi pogoji namenili mladim ustvarjalcem, nevladnim organizacijam in neodvisni kulturi. Prihodki od tržnih najemnin niso ključna postavka občinskega proračuna, družbena vrednost živahnega mladinskega in kulturnega utripa pa je neprecenljiva. Hkrati bomo odločno odprli pogovore z Luko Koper za celovito preureditev nekdanjega skladišča blagovnih rezerv v študentsko-kulturno vozlišče.

Kaj bi skupna prometna oblast štirih istrskih občin prinesla potnikom in kako bi za sodelovanje pridobili druge občine?

» Tu ne odkrivamo tople vode, saj je regionalno načrtovanje JPP edini logičen model, ki uspešno deluje po celotni Evropi. Za vsakodnevnega uporabnika bi to pomenilo, da ne rabi več preučevati štirih različnih voznih redov in kupovati ločenih kart. Z eno samo digitalno vozovnico in aplikacijo bi lahko neomejeno prestopal med zalednim kombijem, regionalnim avtobusom in mestnim mikro-šutlom. Druge obalne občine ni težko prepričati, saj se vse soočamo z natanko istim problemom: s strnjeno prometno stisko in kolonami. Študije jasno kažejo, da širjenje cest in parkirišč ne rešuje zastojev. Vzpostavitev Skupne regionalne prometne oblasti je v skupnem interesu celotne slovenske Istre, če želimo ljudem ponuditi hitro in zanesljivo alternativo avtomobilu.

Bi omejili promet in parkiranje v središču Kopra? Kako bi ob tem upoštevali potrebe stanovalcev in trgovcev?

» V našem programu jasno zagovarjamo smiselno zaporo mestnega jedra za motorni promet, pri čemer so največji problem divjanje z mopedi po ozkih ulicah in neprilagojena vožnja kolesarjev po najbolj obiskanih peš conah, kot je Čevljarska ulica. Lepo bi bilo imeti povsem zaprto mestno jedro in prazen Brolo, vendar se zavedamo, da mora mesto živeti in da stanovalci ter trgovci potrebujejo dostop. Rešitev ni v popolni blokadi, temveč v dinamični parkirni politiki: domačinom v mestnem jedru in soseskah zagotovimo prednostno ter ugodno parkiranje, medtem ko dnevne migrante in turiste s cenovno politiko usmerjamo na obrobna P+R parkirišča, odkoder jih do centra neprekinjeno vozijo električni Kurjerci.

Kako bi zmanjšali razvojne razlike med mestom in koprskim zaledjem ter izboljšali življenje v vaseh?

» Koprsko zaledje ne sme biti obravnavano le kot turistična kulisa ali speče naselje, iz katerega so ljudje prisiljeni za vsak opravek voziti z avtomobilom. Razvojne razlike bomo zmanjšali tako, da bomo najprej nadgradili sistem prevozov na klic in program Prostofer ter vzpostavili prožne kombi linije, ki bodo vasi neposredno povezale z glavnimi prometnimi vozlišči in mestom. Z decentralizacijo turizma želimo pritiske razbremeniti z mesta ter omogočiti lokalnemu prebivalstvu v zaledju lažji razvoj dopolnilnih dejavnosti s poenostavitvijo birokracije ter stabilnejšim okoljem. Hkrati bomo zalednim kmetom in agrarnim skupnostim zagotovili sistemsko podporo za samooskrbo s hrano ter vzpostavili lokalna prevzemna mesta in tržnice po soseskah. Pravi razvojni preboj zaledja je mogoč le, če občina sredstva razporeja pravično in ne vlaga izključno v vizualno polepševanje mestnega središča.

Kako bi pospešili zagotavljanje dodatnih virov pitne vode za Istro? Kaj bi naredili drugače od sedanje občinske oblasti?

» Namesto večletnega pasivnega čakanja na državo in medobčinska usklajevanja bi kot občinska oblast prevzeli proaktivno vlogo z dvotirnim pristopom. Že Benečani so v našem prostoru znali modro izkoristiti ter ujeti vsako kapljo najboljše dane vode, in prav tako jo bomo znali z ustreznimi ukrepi izkoristiti tudi mi. Na ravni občine bomo takoj pospešili obnovo dotrajane vodovodne infrastrukture za zmanjšanje vodnih izgub ter sistemsko spodbujali zbiranje in racionalno rabo meteornih voda za kmetijstvo ter komunalne potrebe. Zavedamo se, da je dolgoročna rešitev v povezovanju vodovodnih sistemov in iskanju novih regionalnih virov, zato bomo od države odločno zahtevali jasne časovne okvire in finančna sredstva. Oskrba s pitno vodo je namreč osnovna ustavna pravica in ne sme biti predmet vsakokratnih političnih trgovin.

Podpirate nadaljnjo širitev Luke Koper? Bi omejili dejavnosti, ki bi pretirano obremenjevale okolje in prebivalce?

» Luka Koper je ključen gospodarski motor regije in države, zato bi si vsi najraje želeli le njene pozitivne plati, kot so delovna mesta, visoka dodana vrednost in gospodarski pritok, ter se povsem rešili njenih negativnih stranskih učinkov. Vendar realnost zahteva iskanje stalnega in razumnega ravnovesja. Nadaljnji razvoj pristanišča in povečevanje pretovora načeloma podpiramo, a le pod pogojem, da potekata v trdnem ravnovesju z okoljem ter kakovostjo življenja občank in občanov. Prepoznavamo napredne korake, ki jih Luka že izvaja, kot sta sodelovanje v projektih zelene luke in spletna objava okoljskih podatkov v realnem času, kar je dobra popotnica za naprej. Naše stališče pa ostaja jasno: transparentnost ter okoljski standardi morajo ostati na najvišji ravni. V kolikor bi se kljub vsem ukrepom izkazalo, da posamezne pristaniške dejavnosti trajno in prekomerno obremenjujejo zdravje občanov ali okolje, bomo kot predstavniki občine brez oklevanja zahtevali njihovo dodatno tehnološko posodobitev, prilagoditev ali prostorsko ter obratovalno omejitev.

Katere tri ukrepe za prilagajanje podnebnim spremembam bi izvedli najprej? Bi zaradi varovanja okolja ustavili tudi nekatere gradnje?

» Kot prve tri ukrepe bomo izvedli množično zasaditev dreves na parkiriščih in javnih površinah za ustvarjanje hladne mikroklime, pri čemer bomo parkirišča pokrivali s fotovoltaičnimi nadstreški. Takoj bomo pristopili k sanaciji vodovodne infrastrukture za zmanjšanje izgub ter zagotovitvi dodatnih zbiralnikov vode za kmetijstvo, vzporedno pa bomo zvišali finančno in programsko podporo prostovoljnim gasilskim društvom. Brez oklevanja smo pripravljeni omejiti ali zaustaviti vse tiste gradbene in razvojne projekte, ki imajo naravo nepremičninskega špekuliranja, uničujejo zelene površine ali dodatno obremenjujejo vodne vire. Urbanizem v Kopru mora služiti prebivalcem in naravi, ne pa zasebnemu kapitalu.

Napovedujete do 500 evrov mesečne pomoči staršem novorojenčkov. Komu bi jo namenili, kako bi jo financirali in zakaj ne bi raje vlagali v javne storitve?

» To je konkreten predlog našega županskega kandidata Mateja Sukiča, ki je po poklicu ekonomist in dobro razume finančne ter socialne tokove v občini. Ukrep je namenjen mladim družinam v Mestni občini Koper kot neposredna razbremenitev v najbolj občutljivem prvem letu otrokovega življenja, ko so stroški najvišji, prihodki staršev pa pogosto nižji. Ta pomoč ne bi bila izplačana izključno v denarju, temveč tudi v obliki namenskih občinskih bonov. Te bi lahko starši

izkoristili za storitve javnih zavodov v MOK – kot so storitve Marjetice, obisk gledališča, knjižnic, tečajev na Ljudski univerzi, plačilo športnih treningov za otroke – ter za nakup pri lokalnih ponudnikih in trgovcih, na primer v decembru za božična darila. S tem denar ne zapusti občine, ampak se neposredno vrača v lokalno gospodarstvo in javne zavode. Ukrep bi financirali z redefiniranjem občinskih prioritet, torej s preusmeritvijo sredstev iz dragega občinskega PR-ja, komercialnih prireditev in nepotrebnih gradbenih polepševanj v neposredno investicijo v družine ter lokalno skupnost. Ta ukrep ne izključuje vlaganja v stanovanja in vrtce, temveč jih dopolnjuje, saj moramo staršem omogočiti finančni dih jemajoči most v času, dokler novih stanovanj in vrtcev ne zgradimo.

Kaj lahko občina naredi, da bi ljudje lažje prišli do zdravnika? Katere ukrepe bi izvedli že v prvem letu mandata?

» Čeprav občina ne more sama spremeniti državne zdravstvene zakonodaje, lahko z aktivnimi lokalnimi ukrepi takoj rešuje kadrovsko stisko na terenu. Občina mora ponuditi namenske štipendije za študente medicine, zagotoviti kadrovska najemniška stanovanja za nove zdravnike ter bistveno izboljšati pogoje dela v Zdravstvenem domu Koper. Močno podpiramo prizadevanja, da Splošna bolnišnica Izola postane Univerzitetni klinični center. Že v prvem letu mandata bomo vzpostavili celovit občinski monitor zdravstvenih potreb ter razpisali prve občinske štipendije in kadrovska stanovanja za pomanjkljive zdravstvene profile in ginekologe.

Kako bi piratska načela uveljavili v občinski upravi? Bi uvedli odprtokodno programsko opremo in omejili tehnološki nadzor?

» Piratska načela bodo temelj delovanja občinske uprave, kjer bomo občino in javna podjetja postopoma preusmerili na odprtokodno programsko opremo, s čimer zmanjšujemo odvisnost od dragih licenčnih monopolov in denar preusmerjamo v lokalne IT-razvijalce. Tehnologijo podpiramo tam, kjer lajša življenje, kot so digitalne občinske storitve, javni prenosi sej in spremljanje avtobusov v realnem času, ostro pa nasprotujemo masovnemu nadzoru občanov s pametnimi kamerami za prepoznavanje obrazov. Meja je jasna: javni prostor mora ostati prost in svoboden, vsi javno financirani podatki morajo biti odprti za javnost, seje občinskega sveta pa trajno in neposredno predvajane na spletu.

Po katerih treh konkretnih dosežkih bi želeli, da vas volilci ocenijo ob koncu mandata?

» Zavedamo se realnosti lokalne politike in dejstva, da z enim ali dvema svetnikoma ne bomo mogli sami izglasovati vseh rešitev, bomo pa izjemno glasni, nepopustljivi in vztrajni pri naših zahtevah. Želimo, da nas občani po štirih letih ocenjujejo po tem, kako dosledno bomo odpirali vrata občine za javnost ter pritiskali na izvedbo treh ključnih sprememb. Prva je zagon gradnje javnih najemniških stanovanj pod upravljanjem Stanovanjskega sklada MOK ter zagotovitev zemljišč za gradnjo študentskega kampusa. Druga je uvedba reorganiziranega, integriranega javnega potniškega prometa z enotno digitalno vozovnico in zanesljivimi povezavami zaledja. Tretja pa je popolna transparentnost občine, ki vključuje javne prenose sej, odprte podatke ter delujoč participativni proračun z večjim deležem sredstev in aktivno vključenostjo mladih. Tudi če ne bomo del vladajoče koalicije, bomo kot glasni neposredni glas občanov preprečevali nepregledne dogovore pod mizo ter neumorno predlagali strokovne rešitve za prihodnost Kopra. “

potreb ter razpisali prve občinske štipendije in kadrovska stanovanja za pomanjkljive zdravstvene profile in ginekologe.

Kako bi piratska načela uveljavili v občinski upravi? Bi uvedli odprtokodno programsko opremo in omejili tehnološki nadzor?

» Piratska načela bodo temelj delovanja občinske uprave, kjer bomo občino in javna podjetja postopoma preusmerili na odprtokodno programsko opremo, s čimer zmanjšujemo odvisnost od dragih licenčnih monopolov in denar preusmerjamo v lokalne IT-razvijalce. Tehnologijo podpiramo tam, kjer lajša življenje, kot so digitalne občinske storitve, javni prenosi sej in spremljanje avtobusov v realnem času, ostro pa nasprotujemo masovnemu nadzoru občanov s pametnimi kamerami za prepoznavanje obrazov. Meja je jasna: javni prostor mora ostati prost in svoboden, vsi javno financirani podatki morajo biti odprti za javnost, seje občinskega sveta pa trajno in neposredno predvajane na spletu.

Po katerih treh konkretnih dosežkih bi želeli, da vas volilci ocenijo ob koncu mandata?

» Zavedamo se realnosti lokalne politike in dejstva, da z enim ali dvema svetnikoma ne bomo mogli sami izglasovati vseh rešitev, bomo pa izjemno glasni, nepopustljivi in vztrajni pri naših zahtevah. Želimo, da nas občani po štirih letih ocenjujejo po tem, kako dosledno bomo odpirali vrata občine za javnost ter pritiskali na izvedbo treh ključnih sprememb. Prva je zagon gradnje javnih najemniških stanovanj pod upravljanjem Stanovanjskega sklada MOK ter zagotovitev zemljišč za gradnjo študentskega kampusa. Druga je uvedba reorganiziranega, integriranega javnega potniškega prometa z enotno digitalno vozovnico in zanesljivimi povezavami zaledja. Tretja pa je popolna transparentnost občine, ki vključuje javne prenose sej, odprte podatke ter delujoč participativni proračun z večjim deležem sredstev in aktivno vključenostjo mladih. Tudi če ne bomo del vladajoče koalicije, bomo kot glasni neposredni glas občanov preprečevali nepregledne dogovore pod mizo ter neumorno predlagali strokovne rešitve za prihodnost Kopra. “

Daniel Škerjanc, predsednik stranke Skupaj za Izolo

»Smo ljudje različnih političnih prepričanj, vendar ideologije nikoli ne postavljamo pred javni interes Izole.«

U. R.
foto: arhiv Megafona, szi

Pred štirimi leti so nasprotovali občinskemu prostorskemu načrtu in na referendumu dosegli njegovo zavrnitev. Danes želijo o prihodnosti Izole odločati tudi iz občinskega sveta. Aktivisti Civilne iniciative Gibanje za Izolo so ustanovili stranko Skupaj za Izolo, njen predsednik Danijel Škerjanc pa pravi, da zgolj opozarjanje na slabe odločitve ni več dovolj.

Zakaj ste iz civilne iniciative Gibanje za Izolo ustanovili stranko?

» Po več kot 14 letih delovanja v vlogi prostorskega varuha, ki opozarja na nepravilnosti in brani interese občanov, smo prišli do točke, ko zgolj nasprotovanje in opozarjanje nista več dovolj. Takšna vloga zahteva ogromno energije, medtem ko se obrazi na oblasti menjajo, obljube pa pogosto ostajajo enake. Na koncu občani znova ostajamo razočarani, saj se pričakovanja po spremembah prevečkrat ne uresničijo.

Ugotovili smo, da ne želimo več zgolj braniti Izole pred slabimi odločitvami, temveč želimo aktivno soustvarjati njeno prihodnost. Civilna iniciativa lahko opozarja, povezuje ljudi in sproža spremembe, politična stranka pa lahko prevzame tudi neposredno odgovornost za odločitve, razvojne usmeritve in njihovo uresničevanje.

Kako boste brez županskega kandidata in sodelovanja v koaliciji uresničili program?

» Preprosto. Prepričani smo, da bodo naši projekti zaradi svoje racionalnosti, razvojne usmerjenosti in odgovornosti do prihodnosti mesta prepričali tudi tiste, ki bodo izvrševali oblast.

Kako boste kot stranka ohranili neodvisnost in preglednost odločanja?

» Civilne iniciative so pogosto ujete v politične delitve in postanejo talec ene ali druge politične sfere. Pri nas je drugače. Smo ljudje različnih političnih prepričanj, vendar ideologije nikoli ne postavljamo pred javni interes Izole.

Naša garancija je prav v tem, da nas ne povezujejo politični interesi, ampak želja po drugačnem, transparentnem in odgovornem upravljanju mesta. Seveda nobena stranka ni imuna na napake, zato bomo morali svojo neodvisnost dokazovati z dejanji, odprto komunikacijo in pripravljenostjo, da tudi lastne odločitve postavimo pod vprašaj. Če bomo znali ostati zvesti temu, kar nas je povezalo, potem ne bomo postali del političnih praks, proti katerim smo se borili.

Kako ocenjujete novi OPN po zavrnitvi prejšnjega na referendumu leta 2022 in kaj vas najbolj moti v zvezi z vodnjem prostorske politke v občini?

» Pri prostorskem razvoju in načrtovanju prihodnosti Izole smo razočarani že vrsto let, saj je Izola z vidika lastništva nepremičnin in zemljišč skoraj v celoti razprodana. Žal se kapital, pridobljen s tem, ni prelil v obnovo nujno potrebnega Kulturnega doma, niti v reševanje vprašanja gradnje doma za starejše z izbiro primerne lokacije, prav tako pa ne v ureditev nujno potrebne kanalizacijske infrastrukture na podeželju.

Na zadnji seji potrjeni OPN za elitni lokaciji Riba in Argo vsebuje dvoumne določbe, ki dopuščajo različne razlage. Čeprav naj stanovanjska gradnja na omenjenih območjih, zlasti na območju Ribi, na videz ne bi bila dovoljena, se z uporabo določbe o »spremljajočih dejavnostih« posredno vseeno omogoča gradnja stanovanjskih stavb.

Po ugotovitvah pravne stroke takšno besedilo OPN omogoča skoraj poljubno in samovoljno odločanje nosilcev oblasti. Objekt, ki v eni določbi ni dovoljen kot samostojna namenska raba, je namreč v drugi določbi lahko dovoljen kot spremljajoča dejavnost. Takšna nedoslednost odpira prostor za različne interpretacije in posledično za odločanje, ki ni nujno v skladu z jasno opredeljenimi prostorskimi cilji in javnim interesom.

Bi na območju Arga podprli gradnjo javnih najemnih stanovanj za mlade?

» Zdrava kmečka pamet pove, da socialne stanovanjske problematike ne rešujemo nekaj korakov od marine in morja, neposredno ob enem najpomembnejših kulturnih spomenikov Izole.

Na območju Arga zato ne bomo podprli nikakršne hotelske, stanovanjske ali druge nastanitvene gradnje, niti v obliki javnih najemnih stanovanj. Argo vidimo kot prostor javnih, kulturnih in skupnostnih vsebin, ki bodo dolgoročno služile vsem občankam in občanom ter prispevale k oživitvi mesta.

Prepričani smo, da je mogoče stanovanjsko problematiko mladih reševati brez žrtvovanja dragocenih javnih prostorov in kulturne dediščine. Izola potrebuje oboje: dostopna stanovanja za mlade in ohranjanje prostora, ki pripada celotni skupnosti.

Kakšno prihodnost predlagate za nekdanja industrijska območja Izole?

» Izola ima več velikih degradiranih območij, kot so Trikotnik, Argo, Riba, Delamaris, Ladjedelnica in Ruda. Zavedamo se, da vseh ne moremo nameniti izključno javnim vsebinam, zato je treba za vsako območje poiskati smiselno in dolgoročno rešitev.

Argo vidimo kot osrednji kulturni park oziroma dnevno sobo Izole, namenjeno kulturi, umetnosti in druženju. Ruda se je z lokali in drugimi dejavnostmi že lepo vključila v mestno življenje, zato naj se razvija v tej smeri. Pri Trikotniku, Delamarisu in Ladjedelnici pa ostajamo odprti za razpravo.

Tako bi bilo denimo smiselno preučiti možnost gradnje doma za starejše na območju Trikotnika, v bližini Hotela Delfin in bazena, kjer bi bil takšen program glede na obstoječe vsebine in potrebe starejših lahko primerneje umeščen.

Kako bi mladim in družinam zagotovili več dostopnih stanovanj?

» Ko govorimo o stanovanjski problematiki, ne smemo razmišljati zgolj o

novogradnjah, kot se pogosto dogaja. Zavedati se moramo, da je prostor omejen, zato je ključno, da odgovorno in premišljeno upravljamo z obstoječimi stanovanjskimi zmogljivostmi.

Nova stanovanjska gradnja zahteva čas in znatna finančna sredstva, vendar bi lahko Občina Izola na tem področju okrepila sodelovanje s Stanovanjskim skladom Republike Slovenije, kot to že uspešno počnejo v drugih občinah. Ob tem pa je bistveno, da ne razprodajamo stanovanj, ki jih že imamo, temveč jih ohranjamo v javni lasti in sistematično obnavljamo obstoječi stanovanjski fond.

To je še posebej pomembno za staro mestno jedro, kjer moramo z ustreznimi ukrepi spodbuditi stalno bivanje in zagotoviti, da središče Izole ne postane mesto duhov. Naš cilj mora biti, da mladim, družinam in drugim občankam ter občanom omogočimo dostop do stanovanj, hkrati pa ohranimo živahno mestno jedro, v katerem ljudje živijo, delajo in se srečujejo.

Kdo naj ima prednost pri dodeljevanju občinskih stanovanj?

» Menimo, da je treba pri dodeljevanju javnih najemnih stanovanj ustrezno upoštevati dolgotrajno in stalno prebivanje v Občini Izola. Izolani so močno povezani s svojim krajem, zato menimo, da je prav, da se posebno pozornost nameni tistim, ki tukaj že vrsto let živijo, prispevajo k skupnosti in si želijo v Izoli ustvariti svojo prihodnost.

Hkrati menimo, da kraj rojstva ne sme biti izključujoče merilo. Tudi tisti, ki so se v Izolo priselili pozneje, vendar tukaj živijo, delajo in si želijo ustvariti dom, pomembno prispevajo k razvoju skupnosti. Zato morajo biti merila za dodeljevanje stanovanj pregledna in objektivna, upoštevati morajo trajanje prebivanja v občini ter tudi ekonomski in socialni položaj prosilcev, s posebno pozornostjo do mladih in družin.

Ali Izola potrebuje nove hotele in kakšen turizem zagovarjate?

» Menimo, da Izola novih hotelov ne potrebuje, saj so tudi obstoječe turistične zmogljivosti velik del leta neizkoriščene. Pri nadaljnjem razvoju je treba potegniti jasno črto in dati prednost kakovosti bivanja domačinov pred nenehnim širjenjem turističnih kapacitet.

Hkrati nasprotujemo pretiranim omejitvam v turizmu, saj se zavedamo, da številni občani od njega živijo že vrsto let. Želimo si turizma, ki bo podpiral lokalno gospodarstvo, ne pa izrinjal domačinov in spreminjal mesta v kuliso za obiskovalce.

Pri prenovi degradiranih območij je zato smiselno razvijati tudi večnamenske vsebine, kot so poslovna srečanja, team buildingi, razstave, sejmi in pogostitve. S tem lahko zagotovimo celoletno uporabo prostorov, njihovo ekonomsko vzdržnost in dolgoročno oživitev.

Kako bi zmanjšali prometno gnečo in uredili pomanjkanje parkirišč?

» Menimo, da je treba prometno problematiko v Izoli reševati celostno. Pred omejevanjem avtomobilskega prometa moramo na obrobju mesta zagotoviti ustrezne parkirne površine v večnivojskih garažnih hišah, tudi z uporabo sodobnih montažnih rešitev, ki omogočajo hitrejšo izvedbo.

Hkrati moramo izboljšati javni prevoz z uvedbo manjših električnih avtobusov oziroma kurjerc, ki bi povezovali različne dele mesta. Tako bi lahko postopoma razbremenili mestno jedro, zmanjšali promet in javne površine znova namenili ljudem. Ključno je, da občanom najprej zagotovimo učinkovite alternative avtomobilu, šele nato postopoma omejujemo promet v mestnem jedru.

Kako bi omejili promet v starem mestnem jedru, ne da bi prizadeli domačine?

» Urejanja prometa v starem mestnem jedru se moramo lotiti postopoma in premišljeno, predvsem pa tako, da obstoječim uporabnikom ne posegamo v pravico do parkiranja, ne da bi jim pred tem zagotovili ustrezne alternative. Najprej je treba urediti dodatne parkirne kapacitete na obrobju mesta, tudi z gradnjo večnivojskih montažnih garaž, ter vzpostaviti učinkovite povezave z električnimi mestnimi avtobusi oziroma kurjercami.

S tem bi lahko postopoma zmanjšali prometno obremenitev starega mestnega jedra in javne površine bolj namenili pešcem, ne da bi po nepotrebnem oteževali vsakodnevno življenje domačinov. Naš cilj ni jemati pravice do parkiranja, temveč ustvariti pogoje, da bo manj avtomobilov v mestnem jedru posledica boljših alternativ, ne pa novih omejitev na račun prebivalcev.

Kaj bi najprej uredili za boljše življenje v izolskem zaledju?

» Na podeželju je nujno potrebno reševanje kanalizacijsko cestnega in optičnega omrežja, za začetek najprej na Šaredu. Pri investiranju bi skušali investicijo izvesti delno preko občinskih sredstev delno tudi z najemom kredita, delno z evropskih in delno iz sredstev vseh stanujočih na tem delu. Izvedba kolesarsko pes cone do Kort. Glede povezanosti pa vsekakor zagotoviti pogostejši in cenovno sprejemljivejši prevoz do mesta.

Katere gospodarske dejavnosti bi Izoli prinesle bolje plačana delovna mesta?

» Živimo v digitalni in virtualni eri, zato moramo gospodarstvo razvijati v skladu s časom. Zavzemamo se za vzpostavitev co-working prostorov in podjetniških inkubatorjev, kjer bi mladi razvijali svoje ideje, ustanavljali podjetja in ustvarjali nova delovna mesta. Priložnosti vidimo predvsem v digitalnih tehnologijah,

kreativnih industrijah, oblikovanju, avdiovizualni produkciji in sodobnih storitvah z visoko dodano vrednostjo.

Velikih industrijskih hal in tekočih trakov po vzoru nekdanjega Delamarisa in Arga v Izoli verjetno ne bomo več videli. Lahko pa ustvarimo okolje, v katerem bodo mladi želeli ostati, podjetniki razvijati svoje ideje, mesto pa ustvarjati kakovostna in bolje plačana delovna mesta.

Kako bi mladim omogočili več ustvarjanja in druženja ter jih zadržali v Izoli?

» Občina se ne sme postavljati v vlogo organizatorja vseh prireditev, temveč mora ustvariti pogoje, da kulturo in dogajanje razvijajo mladi sami. V sodelovanju s CKŠP lahko prepozna potenciale, vlaga v prostore in razvija prepoznaven kulturni brand, ki bo mestu dal življenje skozi vse leto. Organizacijo in vsebino programov pa morajo soustvarjati ter voditi ljudje in društva s terena. Tudi občinski razpisi za kulturo morajo bolj upoštevati dejanske rezultate, obiskanost in uspešnost programov.

Mladi ne potrebujejo samo stanovanj. V stanovanju človek večinoma spi, za kakovostno življenje pa potrebuje tudi prostore, kjer se lahko druži, ustvarja, spoznava nove ljudi in preživlja prosti čas. Če jim tega ne ponudimo, izgubljamo življenje v mestu, posledično pa tudi mlade, ki si prihodnost ustvarijo drugje. Če želimo, da mladi ostanejo v Izoli, jim moramo omogočiti ne samo streho nad glavo, ampak tudi prostor za življenje.

Kako bi rešili vprašanje novega doma za starejše in izboljšali oskrbo?

» Pozdravljamo angažiranost prejšnje občinske uprave pri reševanju problematike starejših, vendar vztrajamo, da bi moral biti celoten proces bolj transparenten. Menimo, da je bila izbira lokacije v Livadah povezana tudi z interesi investitorjev, saj se vse bolj nakazuje možnost, da bi gradnja doma služila kot podlaga za spremembo namembnosti sosednjega zemljišča in gradnjo stanovanjskega naselja po vzoru Momenta, čemur številni občani nasprotujejo. To je treba nemudoma razčistiti in preprečiti morebitne zlorabe v škodo javnega interesa.

Naša prioriteta ostaja nov dom za starejše z zadostnimi kapacitetami, vendar na primernejši lokaciji, ki ne posega v prostor univerzitetnega športnega centra, namenjenega mladim in aktivnemu življenju. Ob tem ne smemo pozabiti na oskrbovana stanovanja in pomoč na domu, ki sta pomembna dela celovite skrbi za starejše.

Kateri trije projekti imajo prednost in kaj bi zaradi njih odložili?

» Naše prioritete so stanovanja za mlade, sanacija Arga in dom za starejše. Argo je treba zaradi slabega varnostnega stanja in pomena kulturne dediščine začeti reševati že v prvem letu mandata. Z okoli 500.000 evri letnih investicij bi lahko postopoma sanirali obstoječe objekte in jih prek začasne rabe sproti odpirali mladim, kulturi, umetnosti in druženju.

Hkrati se zavzemamo za premik projekta doma za starejše na primernejšo lokacijo ter konkreten začetek postopkov za gradnjo stanovanj za mlade. Pomembna bo tudi reorganizacija delovanja občinskih zavodov, med drugim pripojitve turističnega segmenta Turističnega združenja k CKŠP Izola, z namenom učinkovitejšega delovanja in upravljanja javnih sredstev. Manj nujne investicije smo pripravljeni zamakniti, saj morajo biti prioriteta ljudje in prihodnost Izole.

Po katerih konkretnih rezultatih naj občani ocenijo vaše delo čez štiri leta?

» Uspešnost bomo merili po konkretnih dejanjih in rezultatih, ki bodo vidni takoj, ne šele ob koncu mandata. Želimo občinski svet, v katerem bodo vsi svetniki aktivno sodelovali, prevzemali odgovornost in se borili za interese občanov, namesto da zgolj sedijo na sejah in dvigujejo roke. Izola potrebuje aktivnejše svetnike, več sodelovanja in manj političnega obračunavanja.

Razvoj mora biti viden že v prvem letu mandata! Pričakujemo začetek sanacije degradiranih območij, konkretne premike pri oživljanju zapuščenih prostorov ter nove kulturne, družbene in druge vsebine tam, kjer jih desetletja ni bilo. “

Devet svetniških mest za italijansko narodno skupnost

Pripadniki italijanske narodne skupnosti izbirajo svoje predstavnike

M.R., sta
foto: dvk

Ko bodo 15. novembra volivci izbirali nove župane in občinske svetnike, bodo imeli pripadniki italijanske narodne skupnosti v štirih istrskih občinah še dodatno nalogo. Poleg svojih predstavnikov v občinskih svetih bodo volili tudi člane svetov samoupravnih narodnih skupnosti, ki imajo pomembno besedo pri zagotavljanju dvojezičnosti, delovanju šol in vrtcev ter financiranju kulturnih dejavnosti.

V občinskih svetih Kopra, Izole, Pirana in Ankarana je italijanski narodni skupnosti skupaj zagotovljenih devet svetniških mest. Po tri predstavnike bodo izvolili v Kopru in Piranu, dva v Izoli in enega v Ankaranu. Gre za posebno politično zastopanost, ki jo avtohtoni italijanski narodni skupnosti zagotavlja ustava, in sicer ne glede na število njenih pripadnikov.

Po podatkih Italijanske unije bo lahko na letošnjih lokalnih volitvah svoje predstavnike izbiralo približno 1000 pripadnikov italijanske skupnosti v piranski občini, 950 v koprski, 800 v izolski in približno 60 v ankaranski občini. Volitve njihovih predstavnikov v občinske svete potekajo po večinskem volilnem sistemu, kandidate pa lahko predlagajo pripadniki narodne skupnosti s podpisi najmanj 15 volivcev.

Toda devet sedežev v občinskih svetih je le del politične zastopanosti italijanske narodne skupnosti. Njeni pripadniki bodo namreč na isti dan odločali tudi o sestavi svetov občinskih samoupravnih narodnih skupnosti. »Volivci na volišču prejmejo dodatne glasovnice in hkrati glasujejo za predstavnike v občinski svet ter za člane sveta samoupravne skupnosti,« je za STA pojasnil administrator Italijanske unije Sandro Vincoletto. Prav občinske samoupravne narodne skupnosti imajo pomembno vlogo pri uresničevanju pravic italijanske manjšine. So osrednji sogovornik občinskih oblasti pri vprašanjih, ki zadevajo dvojezičnost, ohranjanje italijanskega jezika in kulture ter delovanje izobraževalnih ustanov.

»Preko tega sveta manjšina imenuje člane v različne vzgojno-izobraževalne zavode. Svet prav tako nastopa kot glavni sogovornik občine pri reševanju vseh problematik dvojezičnosti. Med takšne primere sodijo nedavni zapleti z dvojezičnimi tablami v Kopru. Skupnost ob tem samostojno deli proračunska sredstva za kulturo med različna manjšinska društva,« je vlogo teh organov opisal Vincoletto.

Samoupravne narodne skupnosti so skupaj z občinami tudi soustanoviteljice vrtcev in osnovnih šol z italijanskim učnim jezikom ter sodelujejo pri imenovanju predstavnikov v njihove organe upravljanja. Njihova vloga tako ni omejena zgolj na politično zastopanje, temveč neposredno posega na področja, ki so za ohranjanje italijanske narodne skupnosti ključnega pomena.

Štiri občinske samoupravne narodne skupnosti se povezujejo v krovno Obalno samoupravno skupnost italijanske narodnosti, ki interese manjšine zastopa predvsem v odnosih z državo.

Njen svet sestavlja enajst članov. Samoupravne skupnosti iz Kopra, Izole in Pirana vanj izvolijo po tri predstavnike, ankaranska pa dva. Krovna organizacija spremlja uresničevanje zakonsko zagotovljenih pravic italijanske skupnosti, se ukvarja z vprašanji dvojezičnosti in sodeluje pri reševanju vprašanj, povezanih z izobraževanjem ter ohranjanjem italijanske narodne in kulturne identitete.

Posebno vlogo imajo predstavniki italijanske narodne skupnosti tudi pri sestavljanju občinske izvršilne oblasti. Po volitvah namreč v vseh štirih istrskih občinah enega od podžupanskih položajev zasede predstavnik italijanske skupnosti.

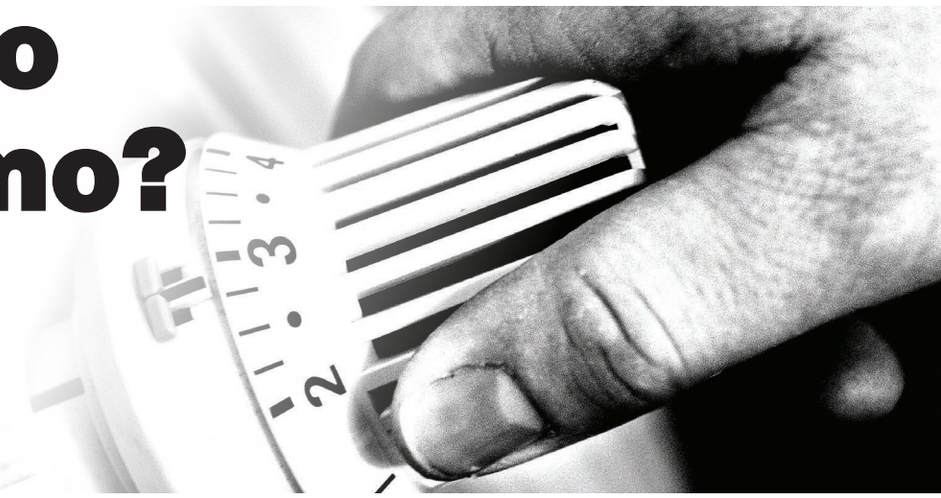
Pri tem izstopa Izola, kjer občinski statut določa dodatno varovalko. Župan mora enega od podžupanov imenovati s soglasjem italijanske samoupravne narodne skupnosti. Brez njenega soglasja torej takšnega imenovanja ne more opraviti. Po Vincolettovem mnenju je prav izolska ureditev dober zgled tudi za preostale istrske občine, saj narodni skupnosti zagotavlja neposrednejši vpliv na izbiro njenega predstavnika v občinskem vodstvu.

Novembrske volitve bodo tako za pripadnike italijanske narodne skupnosti precej več kot le izbira občinskih svetnikov. Z njimi bodo odločali tudi o tem, kdo bo v prihodnjih štirih letih zastopal njihove interese pri občinskih oblasteh, skrbel za uresničevanje manjšinskih pravic ter sodeloval pri odločitvah, ki zadevajo prihodnost italijanskega jezika in kulture v slovenski Istri.

Kdo si lahko privošči zimo?

Visoke cene energentov vse bolj otežujejo spopadanje z energetsko revščino

V.K., sta
foto: sta

Za tisoč litrov kurilnega olja je bilo pred tednom dni treba odšteti 1546 evrov, brez dostave. Za številne družine jesen zato ni le začetek kurilne sezone, temveč računica, čemu se bo treba odpovedati, da bo doma dovolj toplo. Geopolitični pretresi najmočneje udarijo tam, kjer že sicer zmanjkuje denarja.

Po podatkih Statističnega urada RS je bilo leta 2025 energetsko revnih 6,8 odstotka oziroma 59.000 gospodinjstev s približno 100.000 prebivalci. Glede na leto 2024 se je delež zmanjšal za pol odstotne točke, a povprečje skriva razlike: med starejšimi enočlanskimi gospodinjstvi jih je bilo energetsko revnih 16,9 odstotka, med enostarševskimi 11,9 odstotka. Statistika ob nizkih dohodkih upošteva slabe bivalne razmere, zamujanje s plačili ali nezmožnost primernega ogrevanja; trenutnih cen energentov ne vključuje. V Zahodni Sloveniji je bil delež 4,4-odstoten, vendar to ni podatek posebej za slovensko Istro.

Stiska se lahko poveča hitreje, kot pokaže statistika. »Visoki stroški energije že sedaj neproporcionalno močno obremenjujejo socialno najšibkejše - predvsem starejše, enostarševske družine in tiste, ki živijo v energetsko potratnih, starejših stavbah,« opozarjata Lidija Živčić in Quentin Drouet iz društva Focus. Podražitev ne občutijo enako lastnik izolirane hiše, najemnik v vlažnem stanovanju in upokojenka z nizko pokojnino.

Porabo lahko zmanjšamo s smotrnim prezračevanjem in ogrevanjem. Toda navade imajo svoje meje: slabe izolacije in dotrajanih oken ni mogoče popraviti s krajšim tuširanjem. Gozdarski inštitut je ob koncu poletja pri lesnih gorivih ugotovil za približno petino višje cene kot ob zaključku lanske kurilne sezone. Zato je pomembno, kdo si lahko privošči trajnejše rešitve.

Eko sklad gospodinjstvom z nizkimi dohodki za energetsko prenovo namenja do 18.000 evrov stoodstotne nepovratne pomoči, ob dodatnih nujnih delih do 19.800 evrov. Denar lahko porabijo za izolacijo, okna ali ogrevanje. Poziv ZER 2024 je odprt tudi za slovensko Istro, saj spada v Zahodno Slovenijo. Toda prosilec mora biti vsaj polovični (so)lastnik primernega doma in materialno ogrožen. Najemnikom zato pomoč ni neposredno dostopna. Na vzhodu države pa je Eko sklad zaradi sprememb financiranja napovedal, da bo odločbe o subvencijah predvidoma izdajal šele proti koncu leta. »Vlagateljem, ki se soočajo z energetsko revščino in potrebujejo pomoč pri prijavi na javne pozive, so na voljo koordinatorji,« pojasnjujejo na Eko skladu.

Vlada dolgoročno stavi na evropski Socialni sklad za podnebje. Med letoma 2026 in 2032 Sloveniji pripada 358 milijonov evropskih sredstev oziroma z državnim sofinanciranjem do 477,3 milijona evrov za zmanjševanje energetske in prevozne revščine. Aprila oddani načrt predvideva prenove domov, energetske skupnosti in dostopnejše prevoze. A je še v usklajevanju: obljubljeni denar še ni izvedena prenova.

Na ministrstvu za infrastrukturo in energetiko zagotavljajo: »Ukrepi so usmerjeni predvsem v energetsko prenovo stavb, zmanjšanje porabe energije in stroškov gospodinjstev ter zagotavljanje strokovne pomoči pri izvedbi naložb.« Focus opozarja predvsem na vprašanje, ali bodo do pomoči prišli ljudje, ki jo najbolj potrebujejo. »Da bi zmanjšali to tveganje, je treba vzpostaviti dobro sodelovanje med institucijami, kot sta Eko sklad in Borzen, ter številnimi akterji, ki na terenu nudijo podporo ranljivim skupinam - od centrov za socialno delo do socialnih organizacij,« poudarjata Živčić in Drouet.

Zavzemata se za stabilne subvencije, akcijski načrt po letu 2026, pomoč tudi poleti ter lokalne energetske skupnosti in večjo energetsko suverenost. »Slednja je pomembna za zmanjšanje odvisnosti od mednarodnih geopolitičnih razmer pri naših vsakodnevnih potrebah, kot so prevoz, ogrevanje domov, razsvetljava in tako dalje,« pojasnjujeta.

Medtem vlada del odgovora na draginjo povezuje z interventnim zakonom, o katerem bo referendum 6. decembra. Zakon omogoča začasno znižanje DDV za del energentov z 22 na 9,5 odstotka. Toda volivci ne bodo odločali samo o računih za energijo: zakon zajema tudi davčno obravnavo normirancev, kapico na socialne prispevke in druge spremembe. Sindikati so referendum zahtevali zaradi nasprotovanja celotnemu zakonu, vlada pa ga podpira. O morebitnem neuspehu na referendumu ministrstvo odgovarja, da »vlada dogajanje pozorno spremlja, proučuje različne ukrepe in pripravlja več možnih scenarijev«.

Nižji davek bi lahko omilil stroške, ne bi pa odpravil neenakosti med gospodinjstvi. Prav tako enkratna pomoč ne more nadomestiti dolgoročnih rešitev, predvsem energetske prenove stanovanj. V slovenski Istri so zime resda precej milejše kot v večjem delu države, vendar to še ne pomeni, da smo imuni na energetsko revščino. Burja, vlaga in slabo izolirane starejše stavbe lahko tudi ob razmeroma visokih zimskih temperaturah zahtevajo precej ogrevanja. Za gospodinjstva z nizkimi prihodki lahko že nekoliko višji računi pomenijo občutno finančno breme. Energetska revščina namreč ni odvisna zgolj od tega, kako nizko padejo temperature, temveč predvsem od razmerja med stroški energije, kakovostjo bivališča in prihodki njegovih stanovalcev. Zato ključno vprašanje ostaja, ali bo država tudi v prihodnje predvsem gasila požare z začasnimi dodatki in davčnimi olajšavami ali pa bo poskrbela, da bo topel in dostojen dom dosegljiv vsem – ne glede na debelino denarnice in podnebje, v katerem živijo.

Že s prvo pesniško zbirko si je prislužil Jenkovo nagrado

Svežina in neposrednost Destrukcij nagovorita širši krog bralcev, tudi tiste, ki poezijo redkeje jemljejo v roke.

A.Z., M.R
foto: sta

Jenkovo nagrado 2026 je prejel pesnik Vid Karlovšek za svojo prvo pesniško zbirko Destrukcije, ki je izšla pri Literarnem društvu IA. Zbirka obsega 33 pesmi, ki jih je avtor ustvarjal v obdobju sedmih let.

»Kar se tematike tiče, gre za neko temno, temačno motiviko, na katero sta vplivala tudi Dane Zajc in Srečko Kosovel. S pomočjo urednice mi je uspelo vzpostaviti rdečo nit in ustvariti lepo zaokroženo celoto,« je povedal Karlovšek.

Priznanje ga je presenetilo, saj nominacije in nagrade ni pričakoval. Jenkovo nagrado, ki velja za eno najuglednejših slovenskih literarnih priznanj na področju poezije, je zato sprejel s še toliko večjim ponosom. »Običajno so jo prejemali veliki, uveljavljeni in starejši pesniki, zato sem bil res presenečen, da sem jo pri teh letih prejel že za prvenec. To mi je v še večjo čast,« je dejal.

Komisija pod vodstvom Darinke Kozinc je v utemeljitvi izpostavila

samosvoj pesniški izraz, v katerem se prepletajo telesnost, samota, nasilje in odtujenost. Posebno vrednost zbirke vidi v jeziku, ki s ponavljanjem, zvočnostjo in preoblikovanjem besed soustvarja pomen pesmi. Ocenila je tudi, da lahko svežina in neposrednost Destrukcij nagovorita širši krog bralcev, tudi tiste, ki poezijo redkeje jemljejo v roke.

»Nagrado dojemam kot veliko priznanje in potrditev, da sem na pravi poti in da sta komisija ter širša javnost v mojem delu prepoznali kakovost in njegove močne točke,« je dodal. Ob tem opozarja, da ni produktiven pesnik, zato bo na naslednjo zbirko morda treba še počakati.

Čeprav zbirko zaznamuje temačna motivika, si avtor želi, da bralci v njej ne bi prepoznali zgolj črnine in temačnosti. »Bralcem kot avtor ne bi želel vsiljevati lastne interpretacije pesmi. Če pa lahko izrazim željo, si želim, da bi v zbirki prepoznali tudi svetlejšo in optimistično plat,« je sklenil.

Jenkovo nagrado Društvo slovenskih pisateljev podeljuje za najboljšo pesniško zbirko zadnjih dveh let. Prvi nagrajenec je bil leta 1986 pesnik Niko Grafenauer. Letošnjo nagrado je Karlovšku na slavnostni prireditvi v Mestni knjižnici Kranj izročil predsednik Društva slovenskih pisateljev Marij Čuk.

Od zavrnjene antologije do Jenkove nagrade

Zgodba o uspehu Vida Karlovška ima tudi zanimiv preobrat. Leta 2022 je s pesnikom Lenartom Sušnikom uredil antologijo mladih ustvarjalcev Bog si ga drka na nas. Zbirko naj bi sprva izdalo Društvo slovenskih pisateljev, vendar je po protestnem pismu zaradi domnevno žaljivega naslova od izdaje odstopilo. Knjiga je nato izšla pri Črni skrinjici. Štiri leta pozneje je prav isto društvo Karlovšku podelilo eno svojih najpomembnejših priznanj, Jenkovo nagrado. Resda tokrat za njegovo samostojno zbirko in na podlagi odločitve strokovne žirije, a simbolika ostaja zgovorna.

Koprčan, rojen leta 2000, je po študiju slovenistike in primerjalne književnosti postal novinar RTV Koper – Capodistria, v domačem okolju pa ga poznajo tudi kot soustvarjalca kolektiva Pêro Sŕce in Obalnih rim. Leta 2022 je osvojil še naziv uršljan; selektor Gregor Podlogar je tedaj posebej pohvalil njegov pesniški glas in ritem.

Prvenec Destrukcije, ki ga je souoblikoval z urednico Uršo Majcen, je Karlovšek maja predstavil prav na sklepnem, 82. večeru Obalnih rim, preden so se te preimenovale v Slane verze. Oktobra je z zbirko prepričal žirijo, ki je izbirala med okoli 300 knjigami. Jenkova nagrada letos praznuje 40 let. Karlovškova pot tako povezuje alternativni literarni oder, odmevno polemiko in ugledno stanovsko priznanje. Obenem odpira vprašanje, kako domače literarne ustanove sprejemajo drznejšo poezijo mladih.

Velika pričakovanja in še večja negotovost

Kako daleč lahko v letošnji sezoni lige NBA sežejo Lakersi?

Ž.U.
foto: sta

Minulo sezono lige NBA sta zaznamovala povratek New Yorka na košarkarski prestol in vzpon generacije zvezdnikov, ki si ne želi več čakati na svojo priložnost. V središču slovenske pozornosti je Luka Dončić, zdaj nesporni prvi mož Los Angeles Lakersov.

»Nocoj začenjamo pot proti naslovu prvaka.« Tako je Luka Dončić 21. oktobra v celostranskem pismu, objavljenem v časopisu Los Angeles Times, nagovoril navijače Lakersov. Dodal je obljubo, da bo moštvo vsak večer dalo vse od sebe: brez izgovorov in brez prostih večerov. Za ameriške športne razmere gre za običajno samozavestno napoved, za Dončića pa ima bistveno globlji pomen. Prvič, odkar je iz Dallasa prišel v Kalifornijo, se ne bo več skrival niti pod simbolno senco LeBrona Jamesa. Največji košarkarski oder na svetu je zdaj tudi njegova odgovornost.

Prva dva večera sta bila videti kot izvrsten uvod v novo poglavje. Los Angeles je najprej s 127:105 premagal Golden State, nato s 125:117 mestne tekmece Clippers. Dončić je proti Stephenu Curryju in druščini dosegel 28 točk, osem skokov in sedem podaj. Dva dni pozneje je prispeval 23 točk in sedem podaj, vendar izgubil kar enajst žog. Vmes je novinec v vijolično-zlatem dresu Walker Kessler v prvi tekmi zadel vseh dvanajst metov iz igre in dosegel 26 točk, na drugi pa šestkrat blokiral tekmece. Dve zmagi nista napoved končne razvrstitve; sta pa pokazali, zakaj je Los Angeles poleti zastavil prihodnost na precej drugačno zasedbo. Če k temu dodamo še tretjo tekmo, na kateri je Luka dosegel kar 52 točk, 8 skokov in 10 asistenc ...

Prejšnja sezona je namreč pustila nenavadno dvojno zapuščino. Lakersi so zbrali 53 zmag in 29 porazov ter končali redni del na četrtem mestu zahodne konference, Dončić pa je s povprečjem 33,5 točke osvojil drugi naslov najboljšega strelca NBA. Dodal je 7,7 skoka in 8,3 podaje na tekmo. Toda njegova poškodba zadnje stegenske mišice je v odločilnih tednih preprečila nadaljevanje sezone, Oklahoma pa je Jezernike v konferenčnem polfinalu izločila s 4:0.

Prenovljeno moštvo po LeBronovem odhodu

Za novo oblikovanje ekipe je bila odločilna LeBronova selitev v Philadelphio. Tam so ob njem zbrali Joela Embiida, Tyresa Maxeyja in Jaylena Browna, ki je prišel iz Bostona v menjavi za Paula Georgea. Za Lakerse je njegov odhod pomenil konec obdobja, za vodstvo pa priložnost, da kader prilagodi predvsem Dončićevemu načinu igre. LeBron je na igrišču še vedno veličasten organizator in strelec, a hkratna prisotnost dveh igralcev, ki velik del napada ustvarjata z žogo v rokah, je zahtevala nenehna prilagajanja.

Najbolj zgovoren poletni nakup je bil Kessler. Za približno 216 centimetrov visokega centra je Los Angeles Utahu namenil dva izbora prvega kroga nabora in dve pravici do zamenjave prihodnjih izborov. Prejel bo približno 130 milijonov dolarjev v štirih letih. To je velika stava na košarkarja, ki je zaradi poškodbe rame prejšnjo sezono odigral le pet tekem. A tveganje je razumljivo: Dončić potrebuje visokega igralca, ki zna postaviti čvrst blok, zaključevati podaje nad obročem, pobirati odbite žoge in predvsem varovati prostor pod košem. V Dallasu je ob ustreznih centrih že pokazal, kako nevarna je lahko njegova igra dveh na dva. Kesslerju ni treba postati zvezdnik s tridesetimi točkami. Njegova naloga je, da Dončiću omogoči lažje napadalne rešitve, ostalim pa popravi napake v obrambi.

Austin Reaves je podpisal novo pogodbo in ostaja druga napadalna možnost. Iz Philadelphie je prišel Quentin Grimes, iz Chicaga Collin Sexton, iz Portlanda Matisse Thybulle, iz Brooklyna Ziaire Williams, iz Toronta Sandro Mamukelashvili, dodatne minute pod košem pa bo ponujal izkušeni Kevon Looney. Odšli so med drugim Deandre Ayton, Rui Hachimura, Marcus Smart in Luke Kennard. Seznam prihodov ne prinaša igralca LeBronovega razreda, vendar ima jasnejšo logiko: več atletike na krilih, več različnih zunanjih strelcev in več možnih postav okoli Dončića. Koliko bodo te lastnosti dejansko koristile, bo določila predvsem obramba.

Lakersi so namreč prejšnjo sezono imeli deseti najučinkovitejši napad, a šele dvajseto obrambo lige. Ni naključje, da trener JJ Redick po prenovi ponavlja, da se mu posamezni deli ekipe prvič v njegovem mandatu zares ujemajo. Pojasnil je, da ima zdaj več igralcev, ki lahko vodijo žogo, več zunanjega meta, kakovostnejše obrambne igralce na krilih in centra za zaščito obroča. Hkrati je priznal, da šampionsko moštvo ne nastane septembra, ampak se mora izoblikovati med sezono.

Pričakovanja do Reavesa bodo zato višja kot doslej. V prejšnji sezoni je povprečno dosegal 23,3 točke, skupaj z Dončićem pa sta bila s 56,8 točke na tekmo najbolj učinkovita strelska dvojica lige. Lakersi so na 41 tekmah, ko sta igrala oba, zmagali tridesetkrat. V 532 minutah, ko sta bila skupaj na parketu brez Jamesa, so nasprotnike prekašali za 10,1 točke na sto posesti. To so spodbudne številke, ne pa dokaz, da bosta lahko enako učinkovita proti najboljšim obrambam v končnici. Oba imata rada žogo, oba znata zadeti zahtevne mete in oba lahko v obrambi postaneta tarči napadov. Prav zato bodo potrebovali pomoč soigralcev, ki jim ni treba vsakega večera napolniti statističnih stolpcev, znajo pa preprečiti koš.

Pri Lakersih je ostalo samo osem igralcev iz prejšnje sezone, ti pa so prispevali le 42 odstotkov vseh lanskih igralnih minut. To je najmanjša kadrovska kontinuiteta med tridesetimi klubi NBA. Navijači bi radi takojšnjo revolucijo; v resnici bodo spremljali dolgotrajno učenje, kdo kje stoji, kdo pomaga pri obrambi in kdo zaključi napad, ko je Dončić na klopi. Proti Clippersom je bilo mogoče v isti tekmi videti oboje: novo obrambno energijo in nevarno število izgubljenih žog, zaradi katerih je tekmec ostal v igri skoraj do konca.

Zadržanost analitikov je zato razumljiva. Bill Plaschke iz Los Angeles Timesa je Lakerse tik pred začetkom prvenstva opisal kot moštvo v »prehodnem letu« in mu napovedal izpad v prvem krogu končnice. Brad Botkin iz CBS Sports je precej bolj optimističen glede Dončićeve statistike: meni, da bi lahko slovenski as dosegal celo 34 ali 35 točk na tekmo in bil med

najresnejšimi tekmeci za nagrado MVP. Razlika med napovedma ni nujno protislovje. Dončić lahko igra najboljšo individualno sezono kariere, ekipa pa kljub temu ostane nekaj korakov za najboljšimi. To je morda najpomembnejše vprašanje letošnjih Lakersov: kako doseči, da se bo odličnost enega igralca prelila v sposobnost zmagovanja v serijah tekem proti vrhunskim nasprotnikom?

Wembanyama in Oklahoma: nova vladarja zahodne konference?

Prvaki niso ne Lakersi ne Oklahoma, temveč New York Knicksi, ki so junija po 53 letih čakanja osvojili naslov. V finalu so s 4:1 premagali San Antonio, Jalen Brunson pa je zadnji večer dosegel 45 točk in postal najkoristnejši igralec finala.

Prav poraženi San Antonio je kljub vsemu prvi favorit nove sezone. Victor Wembanyama ima komaj 22 let, a je že najboljši obrambni igralec lige in košarkar, okoli katerega strokovnjaki najraje gradijo prihodnost. Spurs so lani zbrali 62 zmag in v sedmih tekmah konferenčnega finala premagali Oklahomo. Ob Francozu dozorevajo Stephon Castle, Dylan Harper in De'Aaron Fox, dodatne izkušnje prinaša Tobias Harris. Wembanyama lahko s svojo višino zapre prostor pod košem, z gibanjem pokrije zunanje igralce in hkrati sodeluje pri ustvarjanju napada.

V anketi generalnih direktorjev, ki jo je oktobra objavila NBA, je San Antonio prejel polovico glasov, ki mu napovedujejo naslov prvaka, Oklahoma pa 43 odstotkov. Wembanyama je zbral kar 77 odstotkov glasov za napoved najkoristnejšega igralca sezone in 93 odstotkov pri vprašanju, katerega igralca bi direktorji izbrali za temelj novega kluba. Vendar ima tudi favorit šibke točke. V lanskem finalu so Spurs večkrat zapravili visoka vodstva, v uvodni tekmi nove sezone pa jih je Oklahoma premagala s 116:104. Wembanyama je ob trinajstih skokih in šestih blokadah iz igre zadel le enega od trinajstih metov. Tudi košarkarski velikan se mora naučiti, kako zmagovati takrat, ko napad ne deluje.

Oklahoma je najmočnejši dokaz, da se tega lahko naučiš s sistemom. Shai Gilgeous-Alexander, najkoristnejši igralec zadnjih dveh sezon, je ob Chettu Holmgrenu in Jalenu Williamsu del jedra, ki je leta 2025 že osvojilo naslov. Lani je Thunder dobil kar 64 tekem rednega dela, vendar klonil proti San Antoniu. Poleti so odšli pomembni obrambni in rotacijski igralci Luguentz Dort, Aaron Wiggins in Isaiah Joe. Kljub temu ima trener Mark Daigneault dovolj kakovosti, razpoložljivih igralcev in prihodnjih izborov na naborih, da ostaja med glavnimi kandidati.

Za njima je zahodna konferenca skoraj brez varnih tekem. Denver z Nikolo Jokićem ostaja potencialni finalist, čeprav mu v zadnjih sezonah ni uspelo ponoviti šampionskega uspeha iz leta 2023. Srb je lani v povprečju dosegal 27,7 točke, 12,9 skoka in 10,7 podaje. Ob Jamalu Murrayju in Aaronu Gordonu se mu je pridružil DeMar DeRozan, ki lahko prevzame del napadalnega ustvarjanja, ne more pa sam odpraviti vseh vprašanj o obrambi. Minnesota je Anthonyju Edwardsu dodala LaMela Balla in Jonathana Kumingo, obenem pa izgubila Juliusa Randla in Naza Reida. Dobila je več ustvarjalnosti, a nekoliko manj preverjene moči pod košem. Houston z veteranom Kevinom Durantom, Alperenom Şengünom in obrambno izrazitim Amenom Thompsonom ostaja neudoben tekmec za vsakogar.

Vzhod: kopičenje zvezdnikov in konec starih hierarhij

Vzhod ima povsem drugačno težavo: imenitnih peterk je več kot odgovorov, kako jih sestaviti v celoto. Philadelphia je poletna zmagovalka na trgu velikih imen. LeBron, Brown, Embiid, Maxey in mladi VJ Edgecombe so na papirju skoraj zastrašujoča kombinacija. Toda koliko žog in minut potrebuje vsak od njih? Bo Embiid zdrav, ko bo to najbolj pomembno? In se bo LeBron v 24. sezoni kariere lahko podredil drugačni vlogi? Kar 73 odstotkov generalnih direktorjev je v anketi menilo, da je Philadelphia opravila najboljše poletne posle. Zgodovina NBA pa je polna opozoril, da septembrske zvezdniške zasedbe ne pomenijo nujno junijskega slavja.

Svoje načrte ima tudi Miami. Po prihodu Giannisa Antetokounmpa iz Milwaukeeja se je ob Bamu Adebayu oblikoval eden najbolj telesno dominantnih visokih dvojcev lige. Za zunanji met so pripeljali Klaya Thompsona, nekoč ključnega člana šampionskega Golden Stata. Cena so bili odhodi Tylerja Herra, Jaimeja Jaqueza mlajšega, Kel'ela Wara in Kasparasa Jakučionisa. Trener Erik Spoelstra bo moral uskladiti izredno moč pri prodorih in obrambi s potrebo po dovolj odprtem prostoru za mete.

Boston je Jaylena Browna zamenjal za Paula Georgea in čaka, da bo Jayson Tatum znova povsem pravi. Cleveland z Donovanom Mitchellem, Jamesom Hardnom in Evanom Mobleyjem išče način, kako dobre predstave v rednem delu prenesti v pomlad, mladi Detroit pa s Cadeom Cunninghamom vztrajno napreduje. Kawhi Leonard se je vrnil v Toronto, kjer je leta 2019 osvojil naslov, Indiana pa računa na zdravega Tyresa Haliburtona, ki je zaradi poškodbe Ahilove tetive izpustil celotno lansko sezono. Med temi zgodbami je dovolj razlogov, da bi kakšen vzhodni klub junija pokvaril napovedi generalnih direktorjev, ki se močno nagibajo k zahodu.

NBA postaja vse bolj mednarodna

NBA je obenem industrija s strogimi finančnimi omejitvami. Osnovna plačna kapica letos znaša skoraj 165 milijonov dolarjev, prag davka na razkošje pa dobrih 200 milijonov; najdražje ekipe imajo dodatne omejitve pri sklepanju poslov.

Liga NBA je obenem vse manj zgolj ameriška zgodba. Na uvodnih seznamih je bilo 125 igralcev iz 43 držav in ozemelj, med njimi 70 iz Evrope. Največ, sedemnajst, jih prihaja iz Francije, ki je na tem mestu prehitela Kanado. Med glavnimi obrazi lige so Francoz Wembanyama, Srb Jokić, Grk Antetokounmpo, Kanadčan Gilgeous-Alexander in Slovenec Dončić.

Če bi morali po prvem tednu izbrati favorita, bi bilo smiselno pogledati proti San Antoniu in Oklahomi, z branilcem naslova New Yorkom in ambiciozno Philadelphio takoj za njima. Lakersi so, predvsem zaradi Dončića, v širšem krogu nevarnih zasledovalcev.

V Los Angelesu se je tako začela še ena sezona velikih pričakovanj, kakršnih v mestu, kjer so tudi razočaranja pogosto spektakularna, nikoli ni primanjkovalo. Dončić ima vse, kar potrebuje velik košarkar, da postane legenda, razen tistega, česar si ne more zagotoviti sam – moštva, ki bo njegovo genialnost znalo spremeniti v skupni uspeh. Kajti zgodovina košarke, podobno kot zgodovina človeštva, ni zgolj zgodovina izjemnih posameznikov, temveč tudi okoliščin, ki so jim omogočile, da so svojo izjemnost dokazali. “

Demokrati bi prvič po letu 1932 lahko osvojili celo Kansas

Pet tisoč dolarjev za izgubljeno zaupanje

K.V.
podoba: nb

Vmesne volitve 3. novembra bodo odločale o Trumpovi moči, a tudi o tem, ali je nezadovoljstvo zaradi draginje dovolj veliko, da premeša politični zemljevid ZDA.

»Če republikanci zmagajo, boste dobili 5000 dolarjev,« je ameriški predsednik Donald Trump obljubil odraslim ameriškim državljanom. Izplačilo je poimenoval »Trumpova dividenda« in ga pogojil z republikansko zmago v obeh domovih kongresa. Predvolilna ponudba zveni kot reklama. Le da račun ne bi prišel na predsednikov naslov. Po oceni agencije Associated Press bi razdelitev denarja stala približno 1,23 bilijona dolarjev, zanjo bi potreboval odobritev kongresa, država pa ima že zdaj ogromen proračunski primanjkljaj. Marc Goldwein iz Odbora za odgovoren zvezni proračun je predlog komentiral z besedami: »Nimamo presežkov, ki bi jih lahko razdelili.«

Trumpova ponudba je pomenljiva, ker kampanjo vse bolj določajo življenjski stroški. Reuters in Ipsos ugotavljata, da skoraj polovica volivcev draginjo navaja kot najpomembnejši dejavnik pri odločanju. Raziskava centra AP-NORC pa kaže, da kar 84 odstotkov vprašanih volivcev med najpomembnejše teme uvršča življenjske stroške, številni pa so nezadovoljni tudi z vojno proti Iranu. Slogan o gospodarski veličini se težko kosa z računom v trgovini.

V industrijskem pasu Ohia nezadovoljstvo dobiva konkreten obraz. Washington Post je govoril s 54-letnim Brianom iz kraja Liberty, ki je za Trumpa glasoval trikrat, nato pa po približno 25 letih izgubil delo varilca. »Izjemno me je razočaral. Nasedel sem mu,« je povedal. Na volitvah namerava glasovati le o lokalnih kandidatih. Njegova zgodba pokaže razpoko med predsednikovimi obljubami in življenjem njegovih volivcev.

Tretjega novembra bodo Američani izbirali vseh 435 članov predstavniškega doma in približno tretjino senata. Republikanci imajo v prvem izjemno krhko večino, v drugem pa razmerje 53 proti 47. Demokrati potrebujejo neto štiri dodatne sedeže v vsakem domu. Povprečje anket RealClearPolling v drugi polovici oktobra demokratom pripisuje približno osem odstotnih točk prednosti na splošnem kongresnem glasovanju. Nestrankarski Cook Political Report je 23. oktobra ocenil, da bi lahko v predstavniškem domu pridobili od 12 do 22 sedežev. Toda skupno število glasov ni isto kot število mandatov: meje volilnih okrožij so marsikje začrtane tako, da eni stranki olajšajo zmago.

V senatu je pot precej zahtevnejša. Demokrati morajo najprej obraniti lastne izpostavljene položaje, zlasti v Michiganu, kjer Abdul El-Sayed tekmuje z republikancem Mikom Rogersom. Nato morajo republikancem odvzeti vsaj štiri sedeže. Največ obetata Maine, kjer Troy Jackson izziva dolgoletno republikansko senatorko Susan Collins, in Severna Karolina, kjer nekdanji demokratski guverner Roy Cooper vodi proti republikancu Michaelu Whatleyju. Napeto je tudi v Ohiu med Sherrodom Brownom in Jonom Hustedom ter v Iowi med Joshem Turekom in Ashley Hinson. Tudi Aljaska, Kansas in Teksas so postali nepričakovano konkurenčni. Cook Political Report sedem senatnih tekem ocenjuje kot neodločenih. Republikanska večina torej ni več samoumevna.

Posebej poveden je Kansas. Tam demokrati na senatnih volitvah niso zmagali od leta 1932, zdaj pa metodistični pastor Adam Hamilton resno izziva republikanca Rogerja Marshalla. Marshalla bremenijo razkritja o več sto tožbah za izterjavo neplačanih zdravstvenih računov pacientov. Marshall očitke o svojih ravnanjih zavrača in Hamiltona predstavlja kot radikalnega liberalca. »Pot do nadzora nad senatom vodi skozi Kansas,« je opozoril na soočenju. V Teksasu pa demokrat James Talarico izziva republikanskega kandidata Kena Paxtona. V obeh tradicionalno republikanskih državah je zmaga demokratov še vedno negotova.

Bitka za glasove je obenem bitka med velikimi financerji. Po podatkih Reutersa je Elon Musk za podporo republikancem v tem volilnem ciklu namenil že približno 366 milijonov dolarjev. Washington Post je v analizi predvolilnih oglasov ugotovil, da so republikanci za oglase v ključnih tekmah namenili skoraj milijardo dolarjev, demokrati pa 661 milijonov. Demokrati so za oglase z omembo Trumpa porabili približno desetkrat več kot republikanci. Predsednik torej ni nujno prednost niti za lastno stranko.

Kaj bi demokratska zmaga pomenila po začetku novega kongresa januarja 2027? Že prevzem predstavniškega doma bi Trumpovi administraciji prinesel okrepljen parlamentarni nadzor, preiskave in zahtevnejša pogajanja o proračunu. Z večino tudi v senatu bi demokrati lahko odločilneje vplivali na imenovanja ter še bolj omejili zakonodajno agendo Bele hiše. Ne bi pa s tem prevzeli izvršne oblasti: Trump bi ostal predsednik, ohranil pravico veta in številne predsedniške pristojnosti. Demokrati bi se morali tudi sami dogovoriti, ali želijo predvsem preiskovati Trumpa ali ljudem ponuditi oprijemljive ukrepe proti draginji.

Na zadnje vprašanje so volivci že delno odgovorili. Po raziskavi AP-NORC si približno osem od desetih želi, da bi kongres prednostno znižal življenjske stroške, sedem od desetih pa končal vojno z Iranom. Le manjši del jih preiskave Trumpove administracije postavlja na sam vrh seznama. Republikanci se bojijo izgube oblasti, demokrati pa bi po zmagi lahko odkrili, da nezadovoljstvo s Trumpom še ni zaupanje vanje. Pet tisoč dolarjev je lahko privlačna obljuba. Težje pa je z enim čekom izbrisati občutek, da ameriška demokracija vse pogosteje izbira, kdo bo upravljal krizo, ne pa kako jo odpraviti.

lahek

	3		2		4		6	1
		7			1	9		4
1	4			5	9			
						3		
2		4	7	3	8	5		9
		8						
			5	4			9	3
7		9	1			6		
4	1		9		6		7	

srednji

9		6	7				2	
1	7	3	4			8		
				5		7		3
					1			4
	1						5	
4			3					
6		9		2				
		1			4	6	3	2
	3				6	9		8

težji

				9				8
9			3			5		
	4		7		1			
		3	4					9
	7	2		8		4	3	
6					7	1		
			6		4		2	
		6			2			7
2				7				

žleht

				2		9		8
	7		6				5	
	4			3				6
						4	8	2
	9						7	
8	2	4						
9				8			4	
	5				9		6	
3		6		5				

KOLOFON

Časopis Megafon
Izdaja: AK NET, telekomunikacije, d.o.o.
Prešernova ulica 4a, 6310 Izola
ISSN: 2820-5782
Tisk: Tiskarna Salomon
Naklada: 20.000
V. d. glavnega urednika: Željko Urumović
Oblikovanje & naslovnica: Nejc Bahor
Lektura: Eva Brajković
E-pošta: urednik@megafon.si

Ne zamudite aktualnih vsebin časopisa, spletne strani in televizije Megafon!
Prijavite se na tedenski obvestilnik:
obvestilnik@megafon.si

Tedensko sveže novice iz slovenske Istre

Vsak petek ob 18:00

megafon tv

Vse zamujene oddaje si lahko ogledate na YouTube kanalu Megafon TV

www.megafon.si